MILLENNIUM NOVELLA

SEBASTIAN A. CORN

IOVIK

IOVIK

Redactor: Horia Nicola Ursu
Tehnoredactor: Ona Frantz

Ilustrația copertei: Akseli Gallen-Kallela

MILLENNIUM BOOKS
Str. General Victor Popescu Nr. 7, 440021 Satu Mare
tel. 0371-388260
www.millenniumbooks.ro

Sebastian A. Corn

IOVIK

MILLENNIUM BOOKS
2014

NOVELLA

Serie coordonată de Horia Nicola Ursu

IOVIK

Copyright © 2014, Sebastian A. Corn

Pentru această ediție, toate drepturile sînt rezervate · editurii Millennium Books.

Reproducerea integrală sau parțială a conținutului acestui volum fără consimțămîntul scris al editorului contravine Legii dreptului de autor și se pedepsește conform legislației în vigoare. Pentru această ediție, toate drepturile aparțin Millennium Books.

1. Allegro, ma non tropo

Îmi amintesc perfect ziua şi ora în care am văzut, pentru prima oară, un tablou semnat de Iovik: era în 21 aprilie 1996, pe la ora 16.00. Pe vremea aceea eram încă un începător în ale antichităților, aşa că mă țineam, toată ziua bună ziua, după coada domnului M. – un ins voinic, la vreo 55 de ani, cu obrajii roşii, mereu îmbrăcat la costum şi cu un limbaj extrem de prețios. Dl M. mi-a injectat morbul comerțului cu obiecte de artă. Morbul cu pricina ar fi fost acceptabil, cu condiția să nu fi aflat vreodată de existența lui Iovik – e un lucru de care acum sînt conştient clipă de clipă.

— Comerțul cu obiecte de artă are în el ceva ilicit, îmi spunea dl M. pe vremea aceea. Ca să-l duci la bun sfîrşit, îți trebuie, în egală măsură, gust şi rafinament pentru a percepe substanța eterică a unei lucrări, dar şi puterea de negociere, extrem de *par terre*, a unui telal evreu nesătul. Ai nevoie de trăsăturile de caracter ale unui *broker*, pentru a vinde cu profit substanțial un taburet semnat de Inigo Jones, să zicem, dar dorința ta de profit se va învîrti în jurul capacității de a-l înțelege pe acelaşi Inigo

Jones. Dar, cel mai mult şi mai mult, negoţul ăsta te costă pentru că tu însuţi trebuie să devii artist – şi nu vei fi un artist prin empatie cu creatorii obiectelor pe care le vinzi sau cumperi. Arta ta va fi ca, după ce recunoşti valoarea unui obiect luat ieftin, să te lupţi să încarci respectivul obiect cu valoare financiară. Aşadar, vei fi critic, negustor, diplomat şi director de marketing în acelaşi timp. Cocktailul ăsta poate să fie letal, aşa să ştii de la mine.

Să revenim la Iovik însă. Intrasem la Hanul cu Tei, urmîndu-l pe domnul M. Dintr-un club de heavy rock de pe Lipscani, se auzea (teribil de nepotrivit) *Oye como va*, cu Tito Puente, varianta înregistrată live, la Lima, în 1991 – variantă după care mă dădeam în vînt. Era patru după-amiaza, după cum v-am spus, cînd am intrat în galeria întunecoasă a lui Herşcovici, în căutarea unui cabinet englezesc, executat de marele Inigo Jones, pasiunea de-o viaţă a domnului M.

Cabinetul era, trebuie s-o recunosc, remarcabil: din amboyna roşie de Pondicherry, era furniruit cu iarbă de mare şi cu poligoane din carapace de broască ţestoasă, cu un simţ al echilibrului absolut exemplar, echilibru ce constituia, prin el însuşi, semnătura maestrului Inigo Jones. Ciudăţenia cea mai mare a cabinetului însă era că pe vremea în care crease Inigo Jones, lemnul de amboyna nu era o esenţă curentă, asta ca să nu mai vorbim de furniruirea cu iarbă de mare.

— În arta asta a noastră, mai obişnuia să-mi zică dl M., povestea obiectului, vezi bine, face parte integrantă din preţ. Cum de-a ajuns esenţa de amboyna în mîinile bravului nostru Inigo, în anii aceia în care nici picior de negustor englez nu ajunsese încă la Pondicherry? Ştii bine că, pe atunci, cei care făceau comerţ pe coasta Coromandel erau doar portughezi şi danezi – aşa că, banala poveste a acestui cabinet, ne poate spune o grămadă de lucruri. Să fi ajuns amboyna în Anglia pe o corabie daneză? Sau să fi luat calea, mult mai grea, a arabilor, care să-l fi dus la Lattakia sau Constantinopol? Sau, te pomeneşti că arabii or fi vîndut-o unor evrei eskenazi, din cei ce ajungeau pe la Antiochia, şi că aceştia au cărat-o pe uscat prin toată Europa?

Aşadar, cabinetul cel vechi realizat de Inigo Jones fusese cel care ne dusese în galeria lui Herşcovici. Numai că, de îndată ce-am intrat în depozitele evreului, ochii mi-au căzut asupra unui tablou mai degrabă mărunt, schiţat din cîteva pete de culoare *fauves*, îngrozitor de agresive. Apropiindu-mă, mi-am dat seama că ceea ce iniţial păreau a fi doar nişte pete de culoare, erau, de fapt, un fundal extrem de bogat în amănunte, realizat printr-o tehnică ce amintea de pointilism. Una peste alta, tabloul înfăţişa două femei plimbîndu-se pe faleza de la Balcic, chiar la vărsarea în mare a cascadei ce cobora din grădina botanică. Ceea ce mi-a atras atenţia de la bun început au fost *chipurile* celor două femei pentru

că, altminteri, tabloul nu ieşea din calapodul picturilor legate de Balcic, de la Petraşcu şi Constantinescu încoace.

Ei bine, cele două femei, care păreau angajate într-o discuţie extrem de vioaie, abia dacă aveau schiţate trăsăturile feţelor, iar ochii le lipseau cu desăvîrşire.

Am mai privit o dată tabloul: mă interesa distribuţia generală a detaliilor care, după cum v-am spus, era mai profuză decît părea la prima vedere. Mda, într-adevăr – abundenţa detaliilor era de-a dreptul năucitoare, iar cele două chipuri, în context, erau mai mult decît paupere prin sărăcia trăsăturilor şi prin absenţa desăvîrşită a ochilor.

— Hm, îţi place lovik? mă întrebă dl M.

— E cel puţin ciudat.

Dl M. nu spuse nimic. Îşi puse ochelarii şi se aplecă asupra picturii. După cîteva clipe, Herşcovici îl strigă, iar M. se grăbi să se ducă în spatele magazinului, să examineze cabinetul lui Inigo Jones.

- Nu vii? mă întrebă dl M. peste umăr.

— Vă supăraţi dacă mai rămîn aici?

Nu mi-a răspuns, iar eu am rămas cu ochii ţintă la tablou. Nu proveneam din ceea ce s-ar numi o familie cu tradiţie de *connaisseurs* şi nu eram, nici măcar, instruit în acest sens (cu excepţia pe care am s-o amintesc mai jos), aşa că am avut, dintotdeauna, un grad de nesiguranţă în evaluarea unei lucrări. De fapt, ştiţi bine că eu am fost, iniţial, inginer

electronist, ceea ce reprezintă un handicap într-o ocupație legată de artă, ocupație mult prea susceptibilă, *oh*, de a opera cu aprecieri subiective. Electronica o abandonasem de mult însă, așa că avusesem timp să deprind flexibilitatea vieții reale: din motive asupra cărora n-am să stăruiesc, în anii '80 am rămas fără serviciu (acest simplu fapt ar trebui să vă dea de gîndit) ceea ce m-a obligat să trăiesc din depanarea televizoarelor și a radiourilor.

Ca să depanezi radiouri și televizoare, trebuia să intri din casă în casă și, așa se face că după vreo doi ani, am ajuns să am clientela mea, mai degrabă selectă, dar, la fel ca și mine, fără o sursă serioasă de venit. Cum nu eram un tip hrăpăreț și pentru că nu făceam nazuri dacă nu-mi erau plătite serviciile la timp, am ajuns destul de curînd să fiu cadorisit cu tot soiul de obiecte de valoare – o manieră prin care clienții mei (oameni cu simpatii interbelice, exilați de comunism în garsoniere sordide) înțelegeau să-mi recompenseze, totuși, eforturile.

Cam la asta s-a rezumat educația mea artistică fundamentală numai că, atenție, a fost o educație pe care am primit-o *direct* de la obiectele de artă – tablouri, sculpturi, argintărie și piese de mobilier – și nu *ex cathedra*. Firește, dl M. apăruse și el, cam tot pe atunci, în viața mea, și a avut grijă să mă învețe una și alta, astfel încît să dobîndesc oarece pricepere în prețăluire. Cu alte cuvinte, în ziua în care am păşit în magazinul lui Herşcovici, aveam deja un nas bun

în a recunoaşte valoarea, iar tabloul lui Iovik era un obiect de valoare.

De *foarte* mare valoare, simţeam eu, deşi n-aş fi putut să spun cam *cît* de mare putea să fie acea valoare... Zeci de mii de dolari? Sute de mii? Poate mai mult?

Tot privind tabloul, mi-am amintit de o lecţie de istorie a artei pe care am încasat-o în clasa a cincea – ei, da, în 1971, la o şcoală din periferia bucureşteană, am avut parte de o profesoară de desen care ne preda o oră de istorie a artei pe lună. În clasa a cincea, aşadar, doamna Cartianu, o brunetă îngrozitor de mioapă, dar cu o pereche de picioare superbe, situaţie complexă pe care a plătit-o cu nenumărate oglinzi strecurate sub fustă, în clasa a cincea, aşadar, doamna Cartianu ne-a prezentat un portret fără chip, sau, mai bine zis, cu un chip lipsit de trăsături.

— Avem de-a face cu o pictură introspectivă, ne explica ea în acea şcoală situată la o aruncătură de băţ de balta Momearca, baltă doldora de stuf, plină de mătasea-broaştei şi surmontată de o cărămidărie abandonată încă din anii 50. Pictorul nu a schiţat nici măcar o trăsătură a chipului, spunea domna Cartianu, lăsîndu-ne pe noi să recompunem, cu propria noastră imaginaţie, portretul.

Fiind un ins cam ruşinos de felul meu (e calea cea mai sigură spre fetişuri), am reţinut figura cu *pictura introspectivă*, în timp ce colegii mei, mai practici, s-au ales cu o imagine panoramică aţintită către *les dessous*

de madame Cartiano (ah, anii '60-'70!), chestie care i-a îndrumat pe mai toți spre țărmul precis al standardelor masculine.

Ei bine, tabloul lui Iovik asta mi-a evocat – termenul de pictură *introspectivă*. Încă priveam pictura cînd dl M. a ieşit din spate. L-am văzut cu coada ochiului cum se îmbrățişa cu Herşcovici, dar nu eram în stare să mă desprind de tablou – vioiciunea celor două femei şi lumina extrem de limpidă degajată de pictură, reflectată, parcă, de zidurile vechii reşedințe a reginei Maria, îmi aduceau în nări (cred) întreg cortegiul olfactiv al Mării Negre, inimitabil, absolut particular prin trimiterile istorice la temeri ancestrale, geologice chiar, care fac din Pontul Euxin marea misterioasă prin excelență, poarta spre Hyperborea – marea princeps, ce mai încoace şi încolo.

Dl M. a dat să mă apuce de cot, dar Herşcovici (am văzut-o şi pe-asta) i-a făcut semn să mă lase în pace, iar ei au început să şopocăiască, grăbit, oarecum exaltat. Dl M. tot îi făcea semn că nu, dar Herşcovici era extrem de insistent.

Mă rog. Pînă la urmă m-am extras de unul singur din fața tabloului. Cam năuc, l-am salutat pe Herşcovici, după care am ieşit în umbra răcoroasă a Hanului cu Tei. Acolo, m-am împiedicat de o bîrnă de lemn şi am dat peste o florăreasă care mirosea a usturoi – după ani de zile, am ajuns să aflu că acea florăreasă a murit la scurtă vreme după fulguranta

noastră ciocnire, *după ce a interacționat cu Iovik*, într-un mod pe care am să-l expun mai jos.

Așadar, am ieșit din Hanul cu Tei și am luat-o prin centru, buimac, auzind încă foșnetul mării din tabloul lui Iovik și imaginîndu-mi chipurile celor două femei care discutau aprins pe faleza din Balcic. După o vreme, am eșuat la terasa scarbădă, cu scaune pe trei sferturi scîlciate, care se afla lîngă Palatul Telefoanelor, acolo unde actualmente se ridică hotelul Novotel, cel care conservă fațada vechiului Teatru Național.

— Și zi așa, mă luă dl M. deodată. Îți place Iovik.

— Nu-l știu pe Iovik. Mi-a plăcut doar acest tablou.

— Mmm... făcu dl M. Mai ții minte ce ți-am spus despre felul în care noi, comercianții de artă, devenim artiști la rîndul nostru?

Îmi aminteam, cum să nu.

— Dacă-ți amintești, e bine, pentru că de-aci înainte, arta ta va fi să-i încarci opera lui Iovik cu valoare financiară. Te simți în stare să scoți din el un pictor de peste 200.000 de dolari pe tablou?

Am pufnit în rîs, cum altfel.

— Și dacă n-o să-mi placă celelalte lucrări ale lui Iovik?

Dl M. nu-mi răspunse. Comandă un cognac Henessey și-mi arătă o farfuză care se învîrtea pe stradă. Nu știu de ce, dar mereu i-au plăcut lui M. femeile din topor, chit că obiectele care îi hrăneau cel

mai mult apetitul estetic erau măruntele *sagemono*, cu resturi de tuş şi cu sigilii cît mai minuscule. Era un om ciudat – puteai să spui despre el că încerca să contrabalanseze obiectele diafane şi subtile care, nu odată, îi aduceau lacrimi în ochi pe cînd le prețăluia, cu o biologie grosieră, *voire scabreuse*. Aşa că, în acea zi în care achiziționase un cabinet Inigo Jones cu o istorie incertă, dl M. a plecat spre casă la braț cu o tîrfă burtoasă, cam şuie şi cu o lăptărie exuberantă.

L-am urmărit cu privirea, amuzat. Era un moment din acela bun: seară bucureşteană de primăvară, cu bure de aer mirosind a verdele Cişmigiului. Era şi un moment ciudat: după ani de zile, aveam să aflu că Iovik, aflat pe trotuarul din fața Hotelului Continental, îl petrecuse cu privirea pe dl M., care exersa un mers tineresc alături de *luis perfect femule*.

Mda. După o vreme, chelnerul care ne servise se apropie de masă:

— Un tip cam puriu şi cu rufe de firmă v-a lăsat pachetul ăsta, mi-a zis.

Era un colet dreptunghiular, plat. Am simțit încă din clipa aceea cam ce ar fi putut să fie.

— Unde... Unde e domnul acela? l-am întrebat pe chelner.

— Nu vă mai uitați după el, c-a ieşit prin spate.

Am plătit şi m-am repezit într-un taxi, ca să ajung mai repede acasă, să desfac odată coletul. Bineînțeles – era tabloul lui Iovik, alături de care se afla un bilet de la Herşcovici:

Ai grijă. Cota lui Iovik o să fie opera ta. Şi-acum, arde biletul, că nu vrem să ne facem de rîs pentru că am scris vorbe mari.

După numai un an, puteam să vorbesc ore în şir despre Iovik, chit că nu-l văzusem, încă, niciodată.

2. Andante, molto prezioso

Bineînțeles că, în primele zile, habar n-aveam ce trebuia să fac pentru a-i da o cotă cît mai înaltă lui Iovik. Cînd am încercat să deschid subiectul în fața domnului M., acesta mi-a replicat, oarecum distrat:

— Vorbim despre o lucrare de artă. Lucrarea *ta* de artă. Cum aș putea să te lămuresc eu ce ai de făcut *tu*, cu opera ta? Of, și i-am spus lui Herșcovici că e prea devreme ca să te apuci de așa ceva... – schimbă el vorba deodată. Poate că mai bine ar fi să renunți la întreprinderea asta, ce zici?

Am rămas pe gînduri cîteva clipe. Ne aflam la conacul Ghica-Blaremberg, din Căciulați, cel pe care Irina Mavrocordat l-a donat (într-o perioadă în care donațiile erau sinonime cu raptul) Academiei Române, care Academie l-a transformat în casă de odihnă. Dl M. tocmai examina portretul lui Grigore Ghica, cel asasinat la Iași de capuchehaia sultanului, dar eram absolut sigur că mintea nu-i stătea acolo: aștepta răspunsul meu. Din parcul conacului se auzi un cuc. Era o dimineață însorită. Un academician cam săltăreț se tot preumbla prin fața biroului în care ne aflam, teribil de contrariat.

— Ce spui, renunți? insistă dl M.

— Nu mai am cum. Mintea mea toată a căpătat o altă... hm, formă. Mi-am dres glasul apoi, mirat de felul în care vorbisem, după care, jur că am continuat chiar cu aceste cuvinte: Pînă şi cele mai mărunte gînduri par să mi se fi transformat în nenumărați oşteni iscoditori, gata să pornească într-o campanie îndelungată.

— Atunci, urmează-ți instinctul, mă sfătui dl M., privindu-mă lung, din cap pînă în picioare. Apoi, îşi puse ochelarii şi o luă agale spre uşă. Academicianul acela al cărui nume îmi era necunoscut se ascunsese îndărătul uşii întredeschise şi trăgea cu urechea la noi. Bodogănind, dl M. închise uşa cu zgomot.

Încet-încet, pe măsură ce treceau zilele, planul meu căpăta formă. Chiar dacă dl M. asimila asemenea întreprinderi unor acte artistice, non-lineare prin excelență, am decis să procedez de o manieră carteziană. Pe vremea aceea eram convins că orice demers, indiferent de natura lui, trebuie să se bazeze pe un eşafodaj metodic. Firește, dădeam dovadă de snobism din moment ce recurgeam la acest import mental, extrem de necaracteristic nației noastre, dar nu mai aveam de ales. În consecință, am făcut recurs la ceea ce exersasem din plin în facultatea de politehnică, adică la proiectele periodice cu care ne încărcau profii la lucrările practice.

Ştiam *unde* trebuie să ajung: trebuia să obțin o cotă cît mai mare pentru un artist numit Iovik. Mai

ştiam şi de la *ce* plecam: de la un simplu tablou. Şi mai ştiam că poveştile dindărătul unui artist făceau parte, cît se poate de substanţial, din cota lucrărilor sale.

Prin urmare, am luat-o pe urmele lui Iovik, ce să fac, încercînd să-i reconstitui existenţa din cea mai fragedă pruncie.

Iovik era bucureştean – în copilărie, locuise prin Drumul Taberei, cam pe unde se terminau blocurile şi începeau parcelele de porumb dinspre comuna Domneşti. Lucru bizar: îi plăcuse foarte mult fotbalul, iar în clasa I făcea deja parte din echipa de pitici a clubului Steaua.

După vreo două luni de cercetare, am aflat o scurtă poveste din copilăria lui Iovik (era o pătanie explicită în ce privea talentul lui la desen), poveste pe care am aflat-o de la o rudă îndepărtată de-a acestuia, Filip Canta, art manager la o multinaţională de PR, reclamă şi marketing. Se pare că întîmplarea cu pricina a avut loc prin 1965, vara, pe plaja de la Mangalia. Iovik avea nouă ani pe atunci. Bunica lui Iovik intrase în conflict cu bunica lui Filip Canta, obiectul disputei fiind însuşi Iovik, care o enervase înfiorător pe bunica lui Filip. Motivul disputei s-a pierdut, bineînţeles, dar Filip mai ţinea minte că bunică-sa îi atrăgea atenţia bunicii lui Iovik despre cît de mult îl ajutase cu şcoala pe acelaşi Iovik, că dacă n-ar fi fost ea, Iovik ar fi rămas la şcoala aia prăpădită de cartier care n-ar fi scos din el

nimic altceva decît un amărît de fotbalist, incapabil să lege două vorbe, că pentru asta, Iovik şi părinţii lui ar fi trebuit să fie mai respectuoşi (adică să tacă, dracului, din gură atunci cînd li se vorbea), că ea îl pusese pe Iovik pe o direcţie pentru care toată lumea îi va mulţumi în timp, dar că, pe de altă parte, ea, adică bunica lui Filip, ar fi putut să-şi retragă oricînd sprijinul dezinteresat, riscul evident fiind ca Iovik să se reîntoarcă la infecta aia de şcoală de cartier etc., etc., etc.

— Părinţii lui îşi dau seama ce-am făcut *eu* pentru el? punctă la un moment dat bunica lui Filip.

Bunica lui Iovik îşi încleştase dinţii, dar n-avusese curaj să dea o replică binemeritată – era prinsă ca într-un cleşte între orgoliu şi perspectiva de a spulbera şansele lui Iovik de a merge la o şcoală decentă. Lui Filip îi fugise tot sîngele din obraz şi se tot uita la Iovik, neştiind ce să facă, în timp ce Iovik, cu o figură inertă, se ciucise lîngă cearşaf, îndepărtînd tacticos stratul de nisip fierbinte, pînă ce dădu de nisipul umed şi răcoros, pe care se apucă să-l netezească, tacticos. Apoi, cu ajutorul unui beţigaş, se apucă să traseze nişte linii în nisipul ud, aparent nepăsător, deşi bunica lui Filip continua să recrimineze:

— Fără mine, viitorul acestui copil ar fi fost în pom; *voi* v-aţi rugat de mine, cu cerul şi pămîntul, să vă ajut, iar răsplata, iat-o! De azi înainte, Iovik nu mai are voie să-i adreseze *nici* un cuvînt Ilincăi

(Ilinca era verişoara celor doi copii), căci altfel, am eu ac de cojocul *vostru*, al tuturor!

Între timp, Iovik terminase de desenat: era o reproducere pe nisip a faimosului tablou al lui Vasnetsov, *Cei trei bogatîri*.

— Îţi place? îl întrebase el pe Filip în şoaptă.

Filip mi-a spus cît de uluit fusese atunci:

— Nu numai că făcuse un desen aproape perfect, ceea ce, după mulţi ani, cînd am văzut reproducerea într-un album, mi-a permis să-i recunosc de îndată pe cei trei cavaleri ai lui Vasnetsov; nu numai că îi schiţase într-o viteză uluitoare, dar făcuse toate astea în timp ce bunică-mea îi călcase în picioare sistematic, pe el şi pe toţi ai lui, auzită de toată lumea care făcea plajă în jur.

— Că maică-sa aia, *rusoaica*, ce ştie ea? continuase bunica lui Filip, alimentată de o magistrală bucurie veninoasă: era directoare de liceu, avea relaţii la raion, la Tudor Vladimirescu, *ergo*, avea pîinea şi cuţitul în ce-l privea pe Iovik.

— Cine sînt ăştia trei? întrebase Filip, abia auzit, holbîndu-se la cei trei cavaleri desenaţi pe nisip.

— Sînt nişte neînduplecaţi, replicase micuţul Iovik, cu aer imparţial, îmi imaginez. Ce crezi că s-ar întîmpla dacă ar prinde viaţă, toţi trei, şi s-ar ridica din nisip chiar acum?

Aşa am aflat că mama lui Iovik era rusoaică din Tver, acel tîrguşor pe care Alexander Nevsky îl oferise fratelui său la 1246, acel oraş al cărui nume

fusese schimbat în Kalinin în 1931, acea urbe făcută praf şi pulbere de Waffen SS în timpul războiului, acel municipiu redevenit Tver în zilele noastre, după ce Kalinin a primit acceptul să se ridice la ceruri, în sfîrşit, alături de tovarăşii lui.

Cînd i-a sosit sorocul, Iovik a intrat la liceul Tonitza, şi, pentru că românii uită uşor, bunica lui Filip l-a mai ajutat o dată, din cauză că părinţii lui Iovik au rugat-o să-i pună lui Iovik o pilă, ca să-l mute la cea mai bună clasă din anul lui – piloşii din vremea aceea fiind echivalentul VIP-urilor din zilele noastre. Dar, nici în acea clasă nu i-a fost prea uşor – de la o colegă de liceu de-a lui, am aflat că marea problemă a lui Iovik era incapacitatea lui de a *nu*-şi picta subiectele cît mai amănunţit. El nu făcea pictură: el făcea, mai degrabă, un fel de stranie fotografie, folosindu-se de tempera, de *aquaforte*, de tuş, de orice, chestie care i-a atras o grămadă de puneri la punct.

— La ce-ţi trebuia să faci liceul de desen, îl tot întrebau profesorii. Pentru ce vrei tu să obţii de la o pictură, un aparat Zenit e cel mai bun... E mai practic, e mai simplu şi nu ţi-ai mai pierde timpul pe aici. Am auzit că maică-ta e rusoaică... De ce nu-ţi cumpără ea un aparat de fotografiat sovietic? Barem, nu ne-am mai încurca unii pe alţii. Arta, dragul meu, pictura, ca să zic aşa, este...

— Ba nu, ba nu, replica tînărul Iovik, amănuntele sînt cele mai importante. Cele mai mărunte

amănunte, oricît de numeroase şi de precise ar fi, ele dau elanul vital al picturii, ele îi alcătuiesc *lebensraum*-ul, obişnuia el să citeze din lecturi nepermise, şi tot ele sînt limita nevăzută dintre pictură şi fotografie.

— Ce limită nevăzută? Ce fotografie? Ce legătură are pictura cu fotografia?

— Uitaţi, aici, de pildă, începea Iovik să se explice, făcînd tocmai ceea ce nici un artist n-ar trebui să facă, niciînd: adică, să-şi dezvăluie intenţiile.

— Las' că vedem noi la examenul de intrare în facultate, i-o retezau profesorii.

Firește, nu a intrat la Arte Plastice din prima. În consecinţă, a făcut armata la Topraisar, un an şi patru luni, şi a mai dat odată examen de admitere, în armată fiind, dar a picat din nou. Armata nu i-a fost prea grea, pentru că cei de la serviciul de propagandă îi dădeau tot timpul de făcut lozinci şi tablouri cu care să se împodobească unitatea militară de la coada lacului Techirghiol.

— Băh, caporal, sînt frumoase picturile astea ale tale, îi spunea secretarul de partid, dar sînt aşa, nu ştiu cum... Parcă mi-e cam frică de ele.

— De ce, tovarăşe colonel?

— Mai e ceva îndărătul lor... Mai e ceva îndărătul lor şi eu nu pricep ce. Parcă pîndeşte ceva *în* ele.

— Ce să pîndească, tovarăşe colonel? Sînt doar nişte picturi.

— Nu ştiu. Au mai fost nişte tovarăşi de la Constanţa şi de la Bucureşti, şi la fel mi-au spus şi ei: băh, băiatul ăsta are talent, e clar, tovarăşe, dar e ceva în neregulă cu tablourile astea. Zici că oamenii ăştia pictaţi de el sînt vii cu adevărat, ai naibii, dar mai zici *şi* că vor să-ţi facă ceva!

— Pot să-i fac şi mai simpli, replicase Iovik.

— Păi, ia să-i faci mai simpli, căzu la pace secretarul de partid. P-ăştia d-aci, de la unitate, să-i faci simpli, da' mie să-mi faci un tablou d-ăsta, aşa cum ştii tu, ca să-l pun acasă în sufragerie, pricepi, băh, caporale?

Zis şi făcut. Iovik îi făcu un asemenea portret secretarului de partid, iar acestuia îi plăcu tabloul într-atît de mult, încît îi dădu o permisie de două săptămîni, peste rînd. Cînd se întoarse la unitate, Iovik îi aduse secretarului de partid un cartuş de *Pall Mall fără*, după cum era obiceiul. Se prezentă la biroul acestuia de îndată şi bătu la uşă, dar nu-i răspunse nimeni. Întrebă Iovik în dreapta şi-n stînga, se interesă de tovarăşul colonel, dar în dimineaţa aceia nu-l mai văzuse nimeni după ce intrase în unitate.

Resemnat, Iovik ascunse cartuşul de ţigări cum ştiu mai bine, şi se prezentă la comandantul de pluton, cu gînd să-l viziteze pe secretarul de partid la terminarea programului. După-amiaza însă, lucru ciudat: ofiţerii din unitate dispărură, deodată, cu toţii, lăsîndu-i pe pifani în grija plutonierilor. După

vreo jumătate de oră, în unitate îşi făcură apariţia cîţiva ofiţeri superiori cu alură de ceişti, iar după încă o jumătate de oră aflară cu toţii ce se petrecuse: secretarul de partid al unităţii murise în biroul său, sub privirea neclintită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

Fireşte, s-a făcut anchetă mare de tot, dar cazul a fost, pînă la urmă, clasat, fiind considerat moarte subită.

Am făcut pe dracu-n patru ca să obţin tabloul acelui secretar de partid. Nevasta răposatului locuia la Eforie Sud, pe strada Negru Vodă, chiar lîngă intrarea în parcul oraşului. Am pus la bătaie tot talentul meu ca să-i intru văduvei în voie, astfel încît să pot formula cererea de cumpărare fără să fiu dat pe uşă afară. N-o să intru în detalii (aş deveni aproape licenţios), şi-o să trec direct la descrierea tabloului, actualmente aflat în posesia mea.

În acel portret, colonelul nu-şi purta uniforma. Iovik îl înfăţişase relaxat, îmbrăcat într-un tricou boţit, aşezat sub un umbrar, cu un pahar de vin roşu în faţă. Cînd priveai tabloul pentru prima oară, ai fi zis că fostul secretar de partid îţi zîmbea, dar după cîteva clipe, îţi dădeai seama că, de fapt, personajul avea un rictus răutăcios care nu-ţi rezerva nimic bun.

— La prietenii lu' Andu nu prea le-a plăcut tabloul, îmi spusese văduva. Ziceau că pictoru' şi-a cam bătut joc de el.

— De ce?

— Păi, zici că Andu are ceva cu toată lumea. Da' lu' Andu i-a plăcut mult. Zicea că aşa fusese el în tinereţe. Zicea că doar în tablou' ăsta i se vede adevărata putere.

Tehnic, portretul secretarului de partid era foarte departe de tabloul cu cele două femei la Balcic. Era într-atît de perfect schiţat şi colorat încît, într-adevăr, îţi dădea senzaţia de nesiguranţă pe care o încerci în faţa unui instantaneu fotografic. Cu toate astea, încet-încet, aceeaşi tehnică extrem de amănunţită te tîra după ea, de parcă te-ar fi atras într-un sorb, şi-am să dau un singur exemplu ca să pricepeţi: pe arătătorul mîinii drepte, în *interiorul* degetului, răposatul colonel avea o dungă pe care, fără să-ţi dai seama cum, o atribuiai fără multă vorbă, urmei unui trăgaci de pistol.

Ca să fiu sigur că nu exagerez, am întrebat-o pe văduvă ce credea că era dunga aceea.

— Ia-uite, p-asta n-o văzusem, se miră ea. Păi, zici că-i urma de la un trăgaci, îmi zise ea fără să stea mult pe gînduri. Uite-te şi tu cum l-a făcut pe bietu' Andu, fir-ar să fie...

La patru luni după ce a terminat armata, Iovik a intrat la facultatea de Arte Plastice. Discuţiile referitoare la tehnică s-au reluat, iar Iovik, atît datorită insistenţelor celor din jur, cît şi derivei stilistice naturale pe care o trăieşte fiecare artist, a lunecat, treptat, către un binemeritat *expressionism and fauvism*

remixed. Cu toate acestea, înclinația sa către un figurativ desuet, făcea ca, indiferent cît de încărcate tehnic îi erau lucrările, personajele şi locurile să fie de îndată recognoscibile, impunînd, parcă, un anume setting şi o galerie de oameni... *preciși*, ca să zic aşa, cum nu se poate mai convingători.

Pe vremea aceea, studenții la Arte Plastice se pregăteau şi pentru o carieră pedagogică, motiv pentru care erau obligați să predea cîteva ore de artă elevilor de liceu. La o astfel de lecție, Iovik n-a ajuns la timp. Profesorii şi elevii îl aşteptau, oarecum jenați de întîrziere, cînd, deodată, de pe culoar, s-a auzit un zdupăit ritmic. Uşa clasei s-a deschis, iar Iovik a făcut semn unui elev mai solid aflat în primele bănci, (pssst, hai încoa'), să vină să-l ajute. După cîteva clipe, cei doi aduceau în clasă o roabă plină cu lut, iar Iovik şi-a început lecția, extrem de relaxat, vorbind despre felul în care formele dormitează în materiale.

Aici, ar fi fost momentul să vi-l descriu pe Iovik – mai ales datorită multiplelor conexiuni pe care mi le-a trezit ultima propoziție a paragrafului precedent. N-am s-o fac însă, dintr-un motiv care va deveni evident la finele povestirii.

Prin anul III de facultate, Iovik îşi stabilizase tehnica cea nouă: dorința lui de a mixa recognoscibilul cu expresionismul strident se echilibrase, iar „tendințele contrare ale fotograficului fuzionaseră cu entropia ucigătoare a cromaticului incandescent",

după cum îl caracteriza un critic care făcuse vogă în acei ani – mă refer la deceniul opt al secolului XX.

Un lucru straniu s-a petrecut atunci: grupa lui Iovik a avut de pictat un nud într-o anumită poziție, într-un decor academic consacrat, în aer liber – o femeie cam planturoasă a trebuit să se așeze într-o poziție extrem de *à l'aise* lîngă un havuz spart, localizat în curtea interioară a Facultății, mă refer la clădirea cea veche, situată vizavi de Catedrala Sfîntul Iosif.

Lui Iovik i-a ieșit cu acea ocazie unul dintre cele mai teribile tablouri – îl am, așa că știu despre ce vorbesc. Femeia aceea planturoasă (una cu trăsături de spălătoreasă, sau de franzelăreasă, cumva), tolănită lîngă havuzul real al Facultății, femeia aceea, așadar, părea că te privește de pe altă lume – nu vă gîndiți prea departe: era doar lumea ideală a franzelăreselor, alcătuită din făină trei nule, o icoană cu Maica Domnului, un bărbat care nu bea decît sîmbăta și-un video la care rula, neîntrerupt, *O floare și doi grădinari*, cu Sanjay Khan, Balraj Sahni și Sadhana Shivdasani. A fost primul tablou pe care profesorii lui Iovik l-au notat cu zece, semn că, pînă la urmă, reușise să-i dea pe brazdă.

Prima lui notă de zece luată în facultate însă a purtat ghinion modelului – deși pictaseră la finele lunii mai, un frig nemaipomenit se lăsase în București: era coada unei ninsori și a unei vijelii apoteotice, tardive, survenite în Carpații Meridionali.

Acea femeie zdravănă, care la prima vedere plesnea de sănătate, a făcut o pneumonie cumplită şi, în mai puţin de o săptămînă, murea în Pavilionul V al spitalului de Boli Infecţioase Colentina, după cum i se spunea pe atunci.

După terminarea facultăţii, Iovik a fost repartizat la Teatrul Foarte Mic, ca scenograf şi, vreme de aproape un deceniu, nu s-a mai ocupat de tablouri – practic, făcea decoruri, de dimineaţa pînă seara.

În 1988 însă, pasiunea reprimată vreme de ani de zile a răbufnit, iar Iovik, care între timp făcuse un caz din relaţia sa *dangereuse* cu actriţa P., (ea era cu 15 ani mai în vîrstă decît el), s-a reapucat de pictură.

3. Moderato cantabile

Privesc unul dintre rarele peisaje pictate de Iovik – liziera unei păduri sumbre, cu copaci conglomerați într-o uriașă pată neagră, murdară, presărată cu tonuri cenușii, ca o turbărie 3D înălțată pe verticală. Pădurea, mîloasă, gata să se descompună parcă, se află pe malul unei bălți vîscoase, kaki. În baltă (o masă de nămol, mai degrabă), în baltă, așadar, se reflectă un cer vinețiu, acoperit de rari nori mocirloși, ce sclipesc într-un argintiu incert. Țărmul bălții este reprezentat de o dungă groasă, diformă, neagră ca antracitul, aproape orizontală, ce separă tabloul în două suprafețe inegale.

A fost primul tablou pe care Iovik l-a pictat după o pauză de mai bine de zece ani, pe la finele lui 1988. Spuneam că pe vremea aceea Iovik se îndrăgostise, aproape final, de actrița P., pe care o cunoscuse la Teatrul Foarte Mic. Cei mai mulți dintre apropiații lui consideră că doamna P. a fost cea care l-a armat din nou cu dorința de a picta – nimic mai neadevărat!

Doamna P. a avut și, ea, ce-i drept, un oarecare rol în toată povestea: printre altele, i-a prilejuit lui

Iovik realizarea unui ciudat grafic matematic, care avea tangență cu arta din cauză că undeva între abscisă și coordonată, în aria pozitivă, erau trecute cuvinte precum *inefabil*, *grotesc* și *dolce farniente*, corespunzător variilor puncte de pe curba ce înregistra simțămintele lui pentru actriță. De ce s-a reapucat Iovik să picteze însă, ei bine, explicația e mult mai directă și mai simplă.

Înainte de a eșua în așternuturi cu noua sa iubită, Iovik a avut o discuție penibilă, încurcată și îmbîcsită, cu tatăl său. Firește, Iovik a bravat în respectiva discuție – în fond, el știa că este un artist și, ca atare, nu simțea că avea cum să fie tras la răspundere de insul foarte pragmatic care era tatăl său, un inginer mecanic, cu studii post-universitare făcute tocmai la Irkutsk, în Siberia, unde o cunoscuse, de altfel, pe mama lui Iovik. O scurtă paranteză: începutul existenței lui Iovik, începutul lui *celular*, dacă mi-e permis (morulă, gastrulă etc), a avut loc într-o cabană de lemn, pe malul lacului Baikal – o fi având vreun rol această îndepărtată geografie, limpede și curată altminteri, în geneza expresionismului fotografic imaginat de Iovik?

În fine. În cursul disputei cu tatăl său, Iovik bravase, dar, prea multe n-avusese de spus în apărarea sa, mai ales că era ușor de zdruncinat dacă ceilalți îi atacau scăderile. Iar tatăl său tocmai asta îi reproșase: *wipe out*-ul artistic la care Iovik se supusese din proprie inițiativă, de ani de zile.

— Ştii bine că n-am fost de acord să faci o facultate lipsită de... hm, finalitate, îl luase bătrînul, şi mai ştii că, în ce mă priveşte, numai lucrurile *utile* mi se par a avea valoare. Ţi-am spus mereu că arta este doar prelungirea, mult prea uşuratică, a vieţii *adevărate* de zi cu zi, în care munca e bunul cel mai de preţ. N-ai ţinut cont de asta însă şi ai luat-o pe calea ta! Să-ţi fie de bine, numai că tu nu mai *munceşti* nici măcar în *meseria* ta.

— Sînt scenograf! Ce vrei să fac mai mult de atît? se îmbarzotase Iovik.

— Sce-no-graf! scandase bătrînul, pufnind. Adică eşti doar un *ăla* care face decoruri, la teatru... Pfuah!

— Da, fac decoruri la teatru! Ce poate fi mai util decît faptul că arta pe care o fac, susţine o piesă de teatru?

— Nu mai spune! se înroşise taică-său în obraji. Util, aşa zici? Şi are cineva habar că decorurile alea sînt făcute de unul, Iovik?

— Habar n-ai despre ce vorbeşti... Ce importanţă are dacă lumea ştie, sau nu, că Iovik a făcut decorurile alea?

Bătrînul se prinsese însă că punctase serios – buza de jos a lui Iovik începuse să tremure, simţind că visul lui despre ceea ce înseamnă un artist, adică un ins apt să se dizolve în mentalul public, precum o plăcută molimă, tocmai fusese anulat de întrebarea lui taică-său.

— Ce, reluase Iovik, din ce în ce mai palid la față, vrei să spui că în meseria ta, te interesează dacă beneficiarii știu că *tu* ai proiectat cutare freză sau raboteză?

— Eu nu sînt artist! i-o tăiase bătrînul, ridicînd tonul. Eu sînt doar inginer mecanic, iar creația în meseria noastră a murit demult și eu știu asta! Eu trebuie doar să produc lucruri funcționale, atît! Eu nu-s' decît un fel de proletar cu mintea, pricepi? întrebă el, răsucind pumnii strînși, de parcă ar fi dorit să sugereze rotirea sacadată a unor roți dințate.

— Poate că și arta mea a murit demult, ce știi tu? Poate că și arta a decăzut în utilitar, ești în stare să înțelegi asta? Walter Gropius...

— Sînt în stare să înțeleg o grămadă de lucruri, i-o retezase taică-său, și mai sînt în stare să pricep și faptul că, după ani de zile în care ai învățat ce să faci cu culorile, cu piatra, cu lutul și cu fierul, tu faci niște schițe pe un bloc de desen, și că dai schițele alea unor meșteri pe care-i pui să-ți facă decorurile, pe care nici măcar nu le mai pictezi tu! Așa că, uite că ai devenit și tu o cotă dintr-un flux tehnologic! Nu ești cu nimic deasupra mea, nu ești cu nimic mai presus – ai ajuns un amărît de proiectant, care nici măcar n-are motiv să-și semneze proiectul.

Discuția îl scuturase zdravăn pe Iovik, iar tabloul din sufrageria mea fusese prima lui tentativă de *resurfacing* în lumea artistică, după zece ani de tăiat

frunză la cîini. Salariul-salariu, cafeluța-cafeluță, vorbăria-vorbărie... Mă rog. După ce a terminat respectivul peisaj însă, adică după cîteva săptămîni de chin, pînze azvîrlite la coș, nervi și scrîșnete, Iovik a simțit că nu mai are de ales și că trebuie să execute portret după portret, de parcă profesia tatălui său îi contaminase cumva planificarea eforturilor artistice.

Și, pe cine altcineva să picteze pentru început, dacă nu pe doamna P., cea cu care își petrecea o după-amiază din două, alternativ cu o seară din două, în funcție de programul acesteia la teatru? Că doamna P. a fost catalizatorul care l-a făcut din nou să picteze, e neîndoios, dar, repet, ceea ce l-a armat pe Iovik a fost discuția purtată cu tatăl său, inginerul, acel proletar prin extensie, acel ins rătăcit și după anii '90 într-o maree ideatică de extremă stîngă (un comunist *sideral*, după cum îl numise Iovik), acel individ iritat care îl luase la refec într-o după-amiază de toamnă tîrzie în apartamentul din Drumul Taberei.

Doamna P. era soția criticului care a semnat cele mai elogioase cuvinte despre Iovik pînă în clipa de față, iar portretul ei este trasat în cele mai închise tușe pe care Iovik a găsit de cuviință să le aleagă vreodată – mai sumbre, mai groteși și, totodată mai îndoliate decît peisajul pe care vi l-am descris și care precedase portretul cu vreo două săptămîni. Acum, cînd privesc portretul domanei P., știind bine ce s-a petrecut mai apoi, îmi dau seama că, într-un fel, odată cu trecerea timpului, artistul devine miscibil

cu realitatea. Cu alte cuvinte, substanțele care alcătuiesc textura faptelor din jur devin, cumva, organele invizibile și indescriptibile care transcend trupul și mintea unui artist. Din acest motiv, mulți creatori sînt creditați cu potența de premoniție sau măcar cu nemaipomenita capacitate de a recunoaște esența zilelor.

Doamna P. era o brunetă despre care ai fi putut să spui că este distinsă, dacă n-ar fi fost sprîncenele mult prea apropiate și cam prea ridicate, care sugerau o înclinație excesivă către *les bien profonds abîmes du boudoir*. Ca să fiu mai concret, am aflat de la unul dintre foștii ei amanți (n-am îndrăznit să discut despre ea cu Iovik însuși), că doamna P. era de-o dibăcie ieșită din comun în ce privește...

Mai bine, nu! Chemările ei sexuale n-au legătură cu povestea lui Iovik! Ceea ce trebuie spus în acest moment este că, la numai cîteva zile după ce Iovik i-a isprăvit portretul, doamna P. a murit într-o seară de septembrie, în 1989, *as she was fucked dry* de însuși cel care-o pictase în tonuri atît de sepulcrale, în timp ce casetofonul stereo Telefunken de lîngă pat intona o temă minimală a lui Carlos Santana: *Aquamarine*.

Cele ce-am să le spun de-aci înainte au necesitat o investigație extrem de amănunțită, investigație ce mi-a permis să-i cunosc pe cei mai apropiați prieteni ai lui Iovik, prieteni care, în clipele în care așternă aceste rînduri, habar nu mai au mai nimic despre el: i-au pierdut urma de tot, deși, în acele zile, i-au fost

într-atît de apropiați. Ciudat – ne prelingem printre cunoscuți, de parcă am fi un rîu ce se scurge printre niște maluri volatile alcătuite din mulțimi de oameni. Anii trec, iar prietenii de nedespărțit de odinioară se rătăcesc în dezinteres reciproc, în timp ce alți inși ne devin apropiați, după cum bine a punctat Alvin Toffler într-un pasaj din anii '70.

În fine. Simțind Iovik cum doamna P. devine inertă sub el, a crezut mai întîi că fusese complice la unul dintre orgasmele răvășitoare pe care doamna P. şi le proiecta cu o expertiză aproape funambulescă. După o vreme însă, Iovik a realizat că *his mistress* nu mai răsufla deloc. A încercat s-o mai stimuleze nițel, conform programării impuse de momentele în curs, dar doamna P., înțelese el după o vreme, tindea către plus infinit, cufundată în *orgasmus maximus*.

Şi, nu care cumva să credeți că pe chip îi rămăsese întipărit vreun zîmbet.

Ce era de făcut? Femeia se afla în alcovul lui, Santana continua să pigulească notele ce alcătuiau *Aquamarine*, iar criticul P. se afla la el acasă, uitîndu-se la televizor, la bulgari. Îngrozit de durere, Iovik habar n-avea ce să facă – nu numai că iubirea sa într-atît de gerontofilă expiase, dar în plus, *le tout Bucharest* avea să afle că femeia dispăruse în acest chip, chestie care avea să arunce o pată de neşters asupra actriței, asupra criticului, ba chiar şi asupra lui Iovik, care nu s-ar fi gîndit niciînd că cea mai

sinceră mîhnire poate să fie dublată de raționamente pragmatice.

Simțind că-i fuge pămîntul de sub picioare şi că, mai ales, n-avea cum să-şi dea frîu liber durerii binemeritate, Iovik puse mîna pe telefon şi-l sună pe directorul teatrului – in ins care se pricepea să fie domn cu persoanele culte şi mîrlan cu mitocanii, ceea ce-i atrăsese simpatia tuturor angajaților. În plus, era un tip care se pricepea să descurce orice situație.

— E moartă?! E la tine?! îl luă vestea prin surprindere chiar şi pe vajnicul director.

Iovik îi spuse că da, vorbind în şoaptă, ceea ce era absurd în context.

Trecură cîteva clipe, iar directorul nu mai zise nimic. O cunoştea pe doamna P. la fel de bine ca şi Iovik, numai că nu avusese impertinența să se îndrăgostească de ea – aşa că nu pricepea cum de murise ea *tocmai* în acel fel, fiind ea o femeie unsă cu toate alifiile. Iovik a simțit în cursul acelei tăceri (mi-a spus-o chiar el, după ce ne-am cunoscut), Iovik a simțit, aşadar, că directorul era invidios pe el.

— Nu *vă* mişcați de acolo, zise directorul într-un tîrziu, absolut prosteşte. Şi bine că m-ai sunat pe *mine*, că găsesc eu o soluție, dădu el glas ideii care-l animă pe orice român, bucuros oricînd să scoată pe careva din rahat.

După douăzeci de minute, directorul suna la Iovik acasă. Era însoțit de doi muncitori de la teatru.

Cam cu frică, cei patru bărbați o înfășurară pe doamna P. într-o pătură și o vîrîră într-un dulap descleiat pe care îl duseră apoi în stradă, într-un microbuz care se repezi spre teatru. Acolo, cum altfel, făcură operația inversă, iar doamna P. ajunse într-o cabină de machiaj.

— Dulapul ăsta îl lași aici, îi spusese directorul lui Iovik. Băieții mi-au zis că nu-l mai cară înapoi pentru nimic în lume.

— Las' că-l iau io altă dată, zisese Iovik, încă buimac. Numai să-mi zică și mie unde l-au pus.

— Stai liniștit, că-s' băieți corecți, îl asigurase directorul, punînd mîna pe telefon. Și-acum, să chemăm Salvarea.

După ce chemă Salvarea, îl sună și pe critic, pe soțul doamnei P., adică, și-l convocă și pe el la teatru. Și așa se face că, oficial, s-a aflat că doamnei P. i se făcuse rău în timpul unor repetiții prelungite (se pregătea *s-o facă* pe doamna Ranevskaia, în *Livada cu Vișini*). Neoficial, toată lumea a aflat ce și cum se întîmplase, bineînțeles, dar asta nu l-a împiedicat pe soțul ei, criticul care îl plăcuse pe Iovik într-atît de mult, să se zbată nebunește ca să-i obțină soției un loc de veci pe Aleea Actorilor, la Bellu.

Era al treilea model care îi murea lui Iovik după ce-i făcuse portretul, dar, pînă să fie îngropată doamna P., același Iovik nu acordă decît cîteva clipe acestui gînd fugar: era încă prea zdruncinat de pățanie.

Dar, nu peste multă vreme, acest gînd funest avea să înceapă să-l bîntuiască noapte de noapte.

Cam pe vremea cînd am aflat aceste păţanii, dl M. mi-a făcut legătura cu nişte comercianţi de artă de la München.

— Dacă vrei să faci din pictorul ăsta ceea ce doreşti să faci, trebuie să te apuci să-ţi ţeşi plasa, precum tarantula... Iar la români, plasa asta funcţionează cel mai bine dacă află lumea că pictorul cutare e bine vîndut *afară*. Ăia de afară, la rîndul lor, aşteaptă şi ei o cotă bună pe piaţa noastră, aşa că, vezi bine, viaţa o să ţi se cam încurce cu manipulări nesfîrşite.

— Simt eu că-s' pe drumul cel bun, i-am mărturisit, în loc de răspuns.

— Bine, dar ai grijă că o să cam ai de umblat, mă avertiză dl M. Cu ocazia asta, o să afli şi tu că o cotă adevărată n-are nimic de-a face cu opera în sine.

Ştiam prea bine că lucrurile stau aşa. Prin urmare, am plecat la München, tîrînd după mine vreo duzină de tablouri semnate de Iovik. La München, am făcut ceea ce face orice comerciant cu planuri nemărturisite: am cumpărat o sumedenie de lucrări care nu-mi spuneau nimic, dar care aveau cotă bună în Germania şi, nu numai că le-am cumpărat, dar m-am mai şi extaziat în faţa lor, m-am prefăcut extrem de interesat, ba, mai mult, am bătut drumul pînă la Schwangau, unde locuia un ins din acesta

bine cotat, (un oarecare pictor care îşi spunea Antrepreneur Dree Peters), cumpărînd direct de la atelier cîteva picturi absolut stupide: un set de dungi trasate aleator, cam cum ar trasa orice copil handicapat de la casa de plasament, în timpul orelor de reechilibrare psihologică.

Mă rog. Dacă mă grăbeam, aveam să le pot vinde la rîndul meu, înainte ca lumea să se prindă că promoţia îi lansase pe căi greşite. Aşa sînt anii noştri, iar eu am profitat de investiţia în Antrepreneur Dree Peters ca să li-l vîr pe gît, la rîndul meu, pe Iovik. Am minţit în acele zile mai mult decît am minţit în tot restul vieţii mele, dar aveam, barem, un scop nobil, lucrările lui Iovik comunicînd cu adevărat ceva – mie, cel puţin, îmi *spuneau* ceva. Aşadar, am răspîndit povestea lui Iovik, am spus că avea sînge amestecat, că a fost conceput pe ţărmul luminos al lacului Baikal (cel mai adînc lac din lume), am explicat că avea influenţe proletcultiste, am inventat o psihologie artistică post-totalitară, îndrugînd verzi şi uscate despre, vezi doamne, mentalitatea artistului obligat să-şi deturneze intenţiile de teama că cenzura îi va respinge lucrarea, am inventat chiar şi termenul de „autocenzură introspectivă" în faţa unor afacerişti, dar, cel mai mult, am imaginat un thriller extrem de macabru legat de portretele lui Iovik. Practic, le spuneam cu nemţilor, practic, acest Iovik era urmărit de o neşansă cumplită: cam 75-80% dintre modelele portretelor sale căzuseră secerate de

o moarte bizară după ce fuseseră pictate. Aveam şi dovezi pentru ceea ce spuneam, insistam eu, arătîndu-le cîteva tăieturi de ziarele anilor '80, referitoare la doamna P., la tovarăşul colonel de la Topraisar şi la modelul care pozase în curtea facultăţii de Arte Plastice.

Nici acum nu ştiu dacă aceste ultime spuse ale mele nu denotau, cumva, că devenisem şi eu, în felul meu, un artist capabil de premoniţii din acelea despre care am amintit mai sus – mă refer la premoniţiile creatorilor, cum altfel, şi spun asta pentru că atunci cînd m-am întors de la München, reluînd cercetările privitoare la Iovik, iată ce am aflat: alături de portretul doamnei P., Iovik mai pictase încă douăzeci de portrete în prima jumătate a lui 1989, pregătind prima sa expoziţie personală, la Galeriile Orizont. Ei, bine, mai întîi se făcuseră simţite doar nişte zvonuri în surdină, lăsate să se scurgă, insidios, de la Procuratura Generală a Statului, cea cu sediul pe Alexandru Sahia, lîngă Biblioteca Americană, de parcă cineva ar fi vrut să testeze piaţa bucureşteană a legendelor urbane. Apoi, au început să se audă tot mai multe voci, care asociau din ce în ce mai des apariţia unui nou Rîmaru, aiuritor prin procedurile sale, cu o serie de crime imposibil de probat.

Ce mai tura-vura, după ce mi s-a spus ce şi cum se bîrfea pe atunci, m-am cutremurat din creştet pînă în tălpi aflînd că, dintre toţi cei care îi pozaseră lui Iovik, pînă în luna octombrie '89 muriseră deja vreo

cinci-şase inşi. În acel deşert al întîmplărilor care era Bucureştiul de atunci, lumea începuse să vorbească deja despre decesurile cu pricina, ba pe la cozi, ba în timpul pauzelor de masă, ba prin mijloacele de transport în comun, ba pe la chefuri.

— Se pare că şi Neculai Constantin Munteanu a comentat povestea, la Europa Liberă, îmi spusese dl M., foarte mîndru de ultima lui odaliscă: o buboasă de peste un metru nouăzeci, căreia îi fugea ochiul într-o parte.

— Vă bateţi joc de mine!

Femeia aceea uriaşă rîse gros, iar dl M. îmi răspunse, zîmbind:

— Nu-mi bat joc deloc. Tu nu ştiai că arta adevărată ucide fără milă?

— Haideţi, fiţi serios... Eu am exagerat povestea asta ca să-i uluiesc pe afaceriştii ăia plini de bere, care numai asta aşteptau: să fie minţiţi cu neruşinare. Dumneavoastră ce vreţi de la mine?

— Eu vreau doar să înţelegi în ce ai intrat. De ce nu le-ai spus acelor afacerişti, dacă e s-o luăm aşa, că Iovik are o filiaţie profundă cu expresionismul celor de la *Der Blaue Reiter*? Era mai simplu. Era mai corect. Era mai aproape de adevăr.

Îmi dădea ghes, al naibii, deşi nu mai era nevoie: deja eram prins în mrejele propriului joc.

— Era mai desuet, i-am răspuns după o vreme.

— Ba nu era deloc mai desuet, numai că tu nu *ştiai* să spui povestea asta. Îl băgai şi pe Arnold

Schönberg în *story*, amestecai puțin cu inteligheția evreiască, aminteai că Alexei Jawlenski s-a născut lîngă Tver, de unde e și mama lui Iovik, și cercul s-ar fi închis... Unde mai pui, că ar fi fost un cerc *kult*, nu crezi?

— Criticii pe care i-am cunoscut la München discută mai mult despre ultimele modele de Mercedes decît despre...

Dl M. ridică degetul brusc, oprindu-mă cu un gest aproape brutal:

— Criticii de la München pe care i-ai cunoscut *tu* discută despre Mercedesuri! E o nuanță!

În fine. M-am interesat și eu, iar dl M. avusese dreptate: mulți dintre cei care-i pozaseră lui Iovik în primele șase luni ale lui 1989 muriseră la scurtă vreme după ce li se pictase portretul.

Nu-i greu să ne imaginăm trăirile lui Iovik, care, după ce mai trecea cîte o săptămînă, afla că mai murise unul dintre cei pe care îi pictase. Cel mai adesea, decesele aveau loc în plină sănătate aparentă – care cădea pe stradă, care într-o stație, care acasă, citind o carte, care la micul dejun, care la coadă. În luna octombrie însă, doi dintre cei portretizați au murit în condiții violente: un actor de la Teatrul Foarte Mic (fost amant de-al doamnei P.) a fost călcat de un taxi în Piața Victoriei, în timp ce o vînzătoare a căzut răpusă sub șuriul lui bărbat-so. Menționez că în afara acestor două persoane, mai sînt doar două cazuri de moarte violentă care, în acest fel bizar

şi distant, i-ar fi imputabile lui Iovik. Despre primul dintre ele va fi vorba la finele acestui capitol - celălalt fiind al florăresei de care mă ciocnisem în ziua în care văzusem primul tablou al lui Iovik, la Hanul cu Tei. Despre aceasta din urmă ştiu sigur ce şi cum, pentru că am făcut rost de portretul florăresei chiar de la Iovik, care mi-a spus povestea cu gura lui, el însuşi aflînd despre soarta ţigăncii de la un coleg de şcoală primară, ajuns asistent la Institutul de Medicină Legală.

Pe la începutul lui noiembrie, lui Iovik i se făcuse frică să se mai apropie de şevalet. Avea chef să contramandeze expoziţia de la Galeriile Orizont, dar, pe vremea aceea, era nu numai greu, dar riscai şi o grămadă de sancţiuni dacă-ţi dădea prin minte să te întorci din drum după ce obţinuseşi avizele de la partid şi de la Consiliul Culturii. Prin urmare, la vernisaj, Iovik fusese foarte abătut, plutind în altă lume parcă, nefiind atent la speech-urile pregătite cu atenţie, cu cuvinte alese dintr-un lexic precis circumscris. Cam toată lumea a remarcat apatia pictorului, dar numai cîţiva bănuiau ce şi cum – unul dintre aceştia fiind însuşi criticul P., soţul actriţei moarte în patul lui Iovik.

După vernisaj, Iovik s-a dus cu prietenii cei mai apropiaţi la restaurantul Doina, pe Kiseleff. Au mîncat, au băut, s-au luat de chelneriţe şi au spus bancuri, politice inclusiv, dar Iovik nu putea să fie scos din ale lui.

— Băh, le tot spunea el prietenilor lui, care, mai mult sau mai puțin, erau la curent cu pățaniile lui, băh, io nu mai am cum să fac *portret*! Sînt terminat, că la portret simt că scot ce-am mai bun! Ochii și gurile... Nasurile și urechile... astea reflectă toate universurile din tot universul...

— Termină, bre, cu prostiile! Sînt niște coincidențe, nah...

— Coincidențe, pă pizda mă-sii! Din 22 de inși care mi-au pozat pentru expoziția asta, doisprezece au murit. Doisprezece, înțelegeți? Au ajuns ăia dă la Miliție să mă știe ca p-un cal breaz! Imaginați-vă: de cum mai moare unul în condiții suspecte, mă cheamă la secție să dau declarații dacă l-am pictat, sau nu... Iar eu am ajuns să urmăresc morții din Scînteia mai rău ca pensionarii. Nici nu mai știu ce să...

— Fii, bre, serios, că trebuie să fie v'o explicație. Una pe care s-o înțeleagă oricine. Or fi fost gata bolnavi cînd i-ai ales să-ți pozeze... Oi fi avînd v'un fetiș, să-ți alegi numa' bolnavi...

— Fetiș, în mă-sa! Au fost femei și bărbați, tineri și bătrîni, cunoscuți și necunoscuți, continuă Iovik să explice. Am încercat să fac asocieri de toate felurile: că mi-au murit ăia pe care i-am pictat în anumite zile, că i-am pictat pe pînze luate la negru, de la Cihovski, că-i făcusem cu tempera rusească, că-i pictasem noaptea... eh! Da' n-am găsit nimic care să mă absolve! Moartea lor n-are legătură cu nimic altceva decît cu faptul că i-am pictat eu!

Mai băură ei ce mai băură şi, la un moment dat, directorul teatrului căscă ochii şi se îndreptă brusc, de parcă s-ar fi înecat cu un os de peşte.

— Fii atent la ce m-am gîndit! rosti el, rostogolind ochii pe deasupra mesenilor. Fii atent că ştiu cum să verificăm ce şi cum... Ia făceţi-vă încoa'!

Se îndesară cu toţii peste masă, în jurul paharelor cu Fetească Neagră şi-a scrumierelor pline cu chiştoace de Carpaţi. Iar directorul:

— Ce-ar fi să-l pictezi tu, măi Iovik, măi, pe Ceauşescu? Dacă tu eşti de vină pentru morţile astea, o să moară şi Ceauşescu, dar de supărat, n-o să se supere nimeni, este? Iar dacă nu moare, scapi de grija asta şi mai rămîi şi cu un portret care, cine ştie, te-o ajuta să-ţi obţii mai repede un atelier bun de la Uniune...

— Ce, băh, eşti prost? Cum o să-l pictez pe Ceaşcă? se burzului Iovik.

— Ba prost eşti tu, se luă unul de Iovik. Faci şi tu un portret, ce mare brînză? Ce? Crezi că atunci cînd Goya a făcut portretele familiei regale spaniole, cu toate infantele alea balcăze şi deşelate, crezi că de drag le-a pictat? S-a ales cu nişte bani şi...

— Băh! Terminăm discuţia chiar acum! Io pe Ceaşcă nu-l pictez!

— Ahre dreptate! Doahr n-o să se în... înjosească el ca să... începu însuşi dl P., care, absolut firesc, rămăsese în relaţii bune cu Iovik după moartea soţiei sale.

— Ba nu se înjoseşte deloc! Doar nu vrei să-mi spui că *toate* picturile făcute la comandă socială sînt kitsch-uri...

— Ei, Goya, ah, e o e... excepţie cahre confihrmă regula, începu dl P., gînditor. Dădu peste cap un pahar cu Fetească, dar rămase la fel de gînditor.

— Dar David? Dar da Vinci? Dar Michelangelo? Chiar aşa... Crezi că Michelangelo ardea de nerăbdare să tencuiască tavanele cu sfinţi şi dumnezei? Crezi că nu i-ar fi plăcut să-şi picteze iubitul care...

— Nu mai thrăim în Renaştehre! Pictuhra nu mai e ce-a fost! Ra... Rapohrtul dintre opehră şi subiect s-a schimbat, încercă dl P. să-şi apere punctul de vedere. Rolul atribuit inspihraţiei în cadrul opehrei...

— Rolul atribuit inspiraţiei – căcat! i-o reteză celălalt. Ce-i aia, inspiraţie? Peste tot e comandă socială! Dali a acţionat conform unei comenzi sociale, care comandă socială îi spunea că e la modă să pictezi sertare ieşind din coapse de muiere ce se băşeşte zgomotos peste deşerturi, asta e, tată! Picasso a făcut la fel, numai că el şi-a împărţit femelele în pătrate, pentru că aşa era tendinţa la Bateau Lavoir, la el în cartier. Comanda socială i-a învăţat pe toţi, pe *absolut* toţi, să ofere publicului exact ceea ce publicul *pohtea*: pohtea publicul să fie uluit? Foarte bine! Magritte îi uluia cu *Timp Îngheţat*, Malevici le băga un *Pătrat Alb pe fond Alb*, iar Brîncuşi sculpta cocoşi galici, ce-i aşa mare filozofie? Adică... tu, băi P., tu vrei să spui că nu e Iovik în stare să scoată un

Ceauşescu artistic? Iar voi, ăştilalţi, vreţi să spuneţi că Ceauşescu nu poate să furnizeze un subiect de pictură? Adică voi vreţi să spuneţi că arta are subiecte tabu?

— Subiecte tabu, sau nu, io nu-l pictez pe Ceaşcă, repetă Iovik.

— De ce, măh, de ce?

— Pentru că nu-l suport, pentru că-mi e silă de el, pentru că nu merită, pentru că-l urăsc, pentru că...

— Şi lipsa lui de merit nu poate fi pictată? Dar ura ta nu merită s-o pictezi?

— Păi, asta ziceam şi eu, se băgă directorul, din nou. Ura ta, Iovik! Pictează-ne ura *ta* pentru Ceaşcă, fir-ar el al dracu' să fie şi, cu ocazia asta o să verificăm şi dacă pătania cu morţii şi cu portretele e adevărată...

Dupa o săptămînă, mai mult curios decît convins de subiect, Iovik ne lăsă un simplu desen – se chema *gURA nesătulă* şi reprezenta un Ceauşescu nemaivăzut: dintr-o viermuială de şerpi cenuşii, trupurile lor unduios-cleioase se învîrtejeau pentru a crea un chip pe care abia dacă îl întrezăreai. Era un chip amestecat cu lutul din jur, cu cîţiva bolovani sparţi şi cu două-trei băltoace ce-i alcătuiau ochii goi, adînci în setea lor de a domina frunzele din jur, crengile, broscanii şi viermii, peştii şi florile rupte şi răsfirate de jur-împrejur, ca într-o natură moartă răstignită pe sol.

Iovik terminase schița pe 11 decembrie, iar pe 22 ale aceleiași luni, Ceaușescu părăsea Comitetul Central în modul atît de bine știut.

Tocmai mă pregăteam să-i adap cu povestea asta pe criticii de artă cu instincte mecanofile de la München, cînd ei înșiși m-au sunat cei dintîi: auziseră și ei de tabloul cu Ceaușescu, chestie pe care aveau chef s-o speculeze cît mai grabnic:

— Am auzit, îmi turuia la telefon un oarecare Herr Keller, că Iovik al dumneavoastră are un Ceaușescu *à la manière de* Jawlensky (ah, dl M. își băgase coada!), în perioada lui tîrzie, pricepeți? Îl cunosc pe directorul consiliului de administrație de la BMW, care este îndrăgostit de toate poveștile legate de fostul vostru *führer*, *ach*, *ach*... În plus, am mai vorbit și cu un domn de la PR de la Siemens, care ar dori să decoreze holurile lor lungi de la Erlangen cu niște lucrări așa... crude... puternice... *estice*, pricepeți? S-ar putea ca Iovik al dumneavoastră să fi picat pe un trend adecvat gustului teutonic al zilelor noastre, domnule!

Gust teutonic în Germania anilor 2000, *my socks*, dar, oricum, nu mai aveam de ales. De acum, trebuia să trec la pasul următor al planului meu, așa că m-am hotărît, în sfîrșit, să-l caut pe Iovik, să-l cunosc și să mă apropii de el, astfel încît să stabilim ce vom face de aci înainte.

4. Scherzo occulto

Aşa am ajuns să aflu că *nimeni* nu se făcea vinovat de faptul că foştii prieteni ai lui Iovik păreau să fi uitat de el (şi viceversa). Pur şi simplu, Iovik nu era de găsit oricît de mult l-ai fi căutat, aşa că aserţiunea lui Alvin Toffler din anii '70 (cea referitoare la disoluţia ideii de prietenie dezinteresată) nu avea substrat în ce-i privea pe bucureşteni. Cel puţin, aşa sper.

Pe de altă parte, faptul că atît mie cît şi prietenilor lui Iovik ne era imposibil să dăm de el, îşi pierdea din însemnătate din moment ce o *grămadă* de alte persoane porniseră pe urmele lui fără succes – iar aceştia din urmă, aveam să aflu, erau profesionişti în scoaterea fugarilor pînă şi din gură de şarpe. Oh, da, Iovik era un fugar, acum pot s-o recunosc, iar cei care porniseră cel mai recent în căutarea lui erau chiar emisarii afaceriştilor de la München: veniseră la Bucureşti cu gînd să dea de Iovik şi (mai ales!) să cumpere *gURA nesătulă*, pe care erau dispuşi să plătească 5000 de dolari, *cîtă vremea se mai putea obţine pe ea un preţ într-atît de modic*, după cum ei înşişi se îndemnau unii pe alţii.

Numai că, n-au dat nici de Iovik, nici de *gURA nesătulă*, pe care o achiziționase între timp dl M., semn că luase povestea la un mod extrem de personal.

Iovik alesese să dispară încă din primele luni ale lui 1990 şi iată în ce fel. Pe la începutul lui mai, primise vizita unui domn extrem de distins, un domn care îi fusese prezentat de fostul căpitan de Miliție care îl anchetase în ultimele luni ale anului '89, în legătură cu ciudata dîră de defuncți pe care o trasaseră picturile lui prin Bucureşti. Fostul căpitan de Miliție o ştersese iute de la întîlnire, lăsîndu-l pe Iovik față în față cu domnul cel distins care, fără să piardă vremea, trecuse direct la subiect. Practic, se rugase de pictor cu cerul şi pămîntul să semneze un contract de preempțiune: Iovik avea să fie plătit cu un salariu lunar mai mult decît atrăgător, chiar dacă nu făcea nimic, cu condiția ca acel domn să se ocupe, în exclusivitate, de plasarea picturilor, picturi pentru care Iovik avea să fie plătit, suplimentar, la bucată, în funcție de cota pe care acelaşi domn se va strădui s-o ridice cît mai mult. Pentru intrarea în vigoare a contractului însă, trebuiau îndeplinite două condiții suplimentare.

În primul rînd, Iovik trebuia să-l contacteze pe acel domn ori de cîte ori se apuca de o pictură, astfel încît să existe mereu cineva care să-i supravegheze lucrul. Ah, nu – nu era vorba de vreo imixtiune în procesul de creație, ținuse să-l asigure acel domn

(amintirea cenzurii era încă pregnantă), ci pur şi simplu de necesitatea pe care o resimţeau anumite... hm, *persoane*, de a şti cam ce subiecte şi-a mai ales Iovik, astfel încît să poată, la o adică, să ţină o evidenţă cît mai corectă a lucrărilor sale.

În al doilea rînd, Iovik trebuia să accepte ideea că, din cînd în cînd, acel domn, sau un emisar de-al său, avea să-l mai deranjeze, foarte rar, ce-i drept, cu mici pretenţii care se rezumau, de fapt, la a desena sau a picta nişte portrete la comandă.

— Nici n-o să fie nevoie să depui un efort artistic deosebit pentru aceste comenzi, îl liniştise domnul cu pricina. Am dori doar să ştim că, ori de cîte ori avem nevoie, *tu* vei fi cel ce va realiza portretele indivizilor pe care ţi-i vom indica *noi*.

— Să înţeleg că există persoane care cred cu adevărat că picturile mele pot să-şi ucidă subiectele? se interesase Iovik, care resimţise pronunţia profundă a cuvîntului *noi* drept în plexul solar.

— Nu. Trebuie doar să înţelegi că există persoane care preferă să se asigure că pictezi pentru ele şi nu pentru alţii.

— Aha... Din păcate, n-am ce răspuns să vă dau, pentru că, încă de dinainte de 22 decembrie '89, am decis să nu mai pictez. Deloc.

— Şi din ce-o să trăieşti, Iovik?

— Asta nu mai e treaba dumneavoastră. Din 22 decembrie, chiar *nu* mai e treaba dumneavoastră.

— Cît de sigur eşti de chestia asta?

Iovik nu răspunsese. Pur şi simplu se ridicase de pe scaun (se aflau la *Velvet*, primul restaurant privat din Bucureşti de după '89) şi ieşise pe stradă. Era o după-amiază răcoroasă şi cenuşie care se asorta cu centrul Bucureştiului aşa cum arăta el atunci: cu faţade ciuruite, gri, scorojite şi dospind de amintirea unei tăceri de mai bine de 50 de ani. Iovik o luase la pas spre Ateneul Român. Bineînţeles că cineva pornise, de îndată, pe urmele sale – era cineva într-atît de sigur pe el, încît nici măcar nu făcea efortul de a se ascunde.

Iovik se prefăcuse că nu-l bagă de seamă, dar mintea începuse, deja, să-i lucreze febril, cam în acelaşi fel grăbit (discret adrenalinic şi precis) în care lucrase şi mintea lui Sam Spade în *Şoimul Maltez* – un film la fel de alb-negru ca şi...

În fine. Pe vremea aceea, Iovik nu se mai apropia de şevalet – era un lucru perfect adevărat. Din cele ce mi le-a spus cu mult mai tîrziu, ajunsese să fie convins că exista o legătură între portretele pe care le pictase şi decesele celor ce-i serviseră drept modele. Nu, nu-i muriseră chiar toţi cei care îi pozaseră, dar el nu era în stare să determine de ce unii muriseră şi alţii nu, motiv pentru care se hotărîse să lase baltă portretistica, pînă va reuşi să stabilească ce legătură era între picturile lui şi decesele pe care, pînă una-alta, păreau să le inducă.

Mînat de oarece presentimente, Iovik făcuse între timp o vizită şi la mănăstirea Căldăruşani – peisajul pe care îl pictase se afla pe celălalt mal faţă de mănăstire şi, nu mică îi fu mirarea cînd zări că mare parte dintre copacii pe care îi pictase în tonuri de turbărie şi mîl se uscaseră în ultimul an, alcătuind deja o insulă de putreziciune în pădurea plină de viaţă, altminteri. Din ce în ce mai cutremurat, se dusese în pădure chiar, plimbîndu-se printre înaltele trunchiuri uscate şi răsucite, scorburoase şi care sunau a gol.

Nici măcar păsările nu-şi mai făcuseră cuib printre crengile copacilor, furnicile nu se mai preumblau pe scoarţa şi printre rădăcinile lor, iar pămîntul din care odinioară crescuseră acei copaci era tern, crăpat şi aparent betonat, precum bătăturile standard din curţile de Bărăgan în plin iulie. Pe de altă parte, la primul vînt mai puternic, Iovik era sigur, toate acele trunchiuri seci aveau să fie date jos, grămadă, într-o stivă dezordonată de bulumaci.

Gîndurile... Gîndurile mele care *fac* imagini, se întrebase Iovik atunci, ele să fie arma crimei? Imaginile recompuse de mintea mea să fie cele ce ucid lucrurile de afară? Sau, pur şi simplu, mă atrag acele lucruri care se pregătesc de moarte? Te pomeneşti că *ele* mă caută, iar eu le pictez, mînat de cine ştie ce imbold pe care nu-l pot decripta...

Nu găsi răspuns în prima clipă, ba chiar nici încă vreo săptămînă după aceea, cînd, deodată îi veni ideea să *scrie* ceva: făcu o descriere, cît mai jurnalistică, a stufărişului crescut anarhic pe malul lacului Flax (partea de sud a lacului IOR), stufăriş pe care îl examinase, profesional, cu numai cîteva zile în urmă. Era mijlocul lui aprilie, iar tijele de stuf se înverzeau, se înfoiau cu frunze tăioase şi păreau să dea drumul unor nori de mătasea broaştei pe suprafaţa apei.

După ce termină de scris descrierea, pusese hîrtia la loc sigur şi se străduise să uite de ea şi să nu se mai plimbe prin partea sălbatică a parcului Flax. Reuşise să se abţină pînă spre sfîrşitul lunii, cînd, se dusese să vadă ce şi cum.

Nu. Stufărişul nu se uscase în *totalitate*, dar mare parte dintre lăstarii cei noi se rupseseră, de parcă ar fi fost frînţi la aceeaşi înălţime, matematic, de o mînă invizibilă. Iovik se dusese acasă iute de tot şi scosese descrierea ascunsă în sertar – o citi, iar o citi, apoi se duse la stufăriş, cu hîrtie cu tot, dar nu reuşi să-şi dea seama de ce parte dintre lăstari rămăseseseră intacţi. Ca fapt divers, era singura zonă de pe malul lacului (Iovik se asigurase că lucrurile stăteau aşa) care încasase acea degradare bizară.

Cum-necum, Iovik se speriase şi mai tare, motiv pentru care hotărîse să nu se mai uite la nimic, dar la *absolut* nimic, cu ceea ce am fi în stare să denumim *ochiul lui artistic*. Pînă nu voi desluşi ce se petrece cu

adevărat, se decisese el, o să fac în aşa fel încît să uit orice mi-ar putea aminti de imagini. În consecinţă, se apucase să îndepărteze din casă tablourile, albumele de artă, cărţile, fotografiile, scrierile – adică, tot ceea ce ar fi putut să-i vorbească despre lucruri transformîndu-se în imagini: cum sînt ele înregistrate, cum se recompun în minte, cum se stochează în gînduri şi în amintiri, ce mai rămîne din ele în timp, rătăcindu-se printre circumvoluţiuni şi neurotransmiţători, cum sînt apoi reproduse, şi, mai ales: cum derivează imaginile între obiect, reflexie mentală şi apoi pictură, cînd sînt reintroduse în circuitul general al imaginilor înregistrate de om.

Trebuie să mă curăţ de gîndurile mele care fac imagini, îşi tot repeta Iovik. O să mă curăţ de toate deşeurile imagisticii. Poate o să inventez o artă nouă cîndva. O pictură aparte. Cîndva, o să pictez esenţe, ştiu.

Din acele zile, se cufundase în ascultarea exclusivă a muzicii – arta non-figurativă prin excelenţă, după cum stabilise Iovik. Dar, cum pe vremea aceea muzica se vindea sub formă de discuri vinyl, Iovik avusese grijă să azvîrle toate copertele discurilor, ne mai păstrînd decît discurile ca atare, pe care le ţinea în pungi de plastic fin. Din casă nu mai ieşea decît ca să se plimbe, iar singurele ţinte pe care şi le mai găsea erau concertele, din ce în ce mai rare şi mai puţin asezonate cu spectatori, ale Filarmonicii şi ale

Orchestrei Radio. Mai trecea, cînd şi cînd pe la Hanul cu Tei, dar nu se uita la nici un tablou, nu mai cumpăra nimic, doar mai stătea de vorbă cu Cihovski sau cu Herşcovici, dar o lua din loc de îndată ce vreun artist apărea prin zonă, pentru că şi pe aceştia îi credita cu posibilitatea de a-i contamina puterea de a uita imagini.

Prin urmare, deloc nu i-a fost greu să se lase urmărit de omul trimis pe urmele sale. De fapt, se gîndea Iovik oarecum amuzat, abia aştepta să-i fie vizitat apartamentul în lipsă, astfel încît să tragă o porţie bună de rîs. Motiv pentru care, s-a apucat să-şi lase ceva semne în apartament, ca să vadă cînd îi vor vizita agenţii casa.

N-au întîrziat prea mult şi, abia atunci s-a hotărît Iovik să acţioneze. Întîi de toate, a făcut în aşa fel încît, într-o bună zi, să-şi piardă coada – nu i-a fost prea greu, pentru că cei ce-l filau îl considerau doar un aiurit de artist care, deodată, s-a apucat să schimbe nişte garnituri de metrou într-un mod mai degrabă inexplicabil, înainte să se repeadă, aparent buimac, într-un taxi. Oh, avusese grijă să şi vomite pe stradă, alergînd, de parcă îl izbise o indigestie cumplită – avea el această credinţă, că un om aparent bolnav are şanse crescute de a adormi suspiciunile celorlalţi. Odată ajuns în taxi, se duse la însuşi Cihovski, cel care dintotdeauna îi făcuse rost de culori, pînze şi uleiuri la negru, şi-i dădu o comandă subţire de tot.

— Cînd vii să le iei? se interesase Cihovski, cam scîrbit. Era mai mare deranjul pentru cît de puțin dorea să cumpere Iovik. Pe de altă parte, lucru ciudat: același Iovik ținea în mînă o grămadă de bani – cu mult mai mulți decît îl plătise pentru cea mai serioasă comandă pe care i-o făcuse vreodată lui Cihovski.

— De data asta, n-am să mai iau eu nici culorile, nici pînzele, *nimic*! se apucase Iovik să explice. Uite, măi, Cihovski, măi, ce vreau eu. Vreau o cameră luminată, undeva la periferie, pentru numai o jumătate de zi. Acolo vreau să-mi duci comanda. Și mai vreau să nu afle nimeni, nimic, despre aranjamentul nostru.

— Ce dracu' ți-a dat prin minte? se uită Cihovski la el cu o privire lungă. Și de ce naiba miroși în halul ăsta?

— Mă ajuți, sau nu?

Cihovski se mai uită o dată la banii din mîna lui Iovik.

— Știi că au întrebat unii de tine pe aici, nu?

Iovik nu-i răspunse.

— Pune banii ăia la loc, îi zise Cihovski într-un tîrziu. Ce dracu', nu știi că mama e tot rusoaică? Măcar tu ești pe jumătate român, pufni el în rîs, aparent fără legătură, da' io sînt unu' care, deși vorbește românește, e născut dintr-un polonez plus o rusoaică. Mai *ausländer* de atît, nu se poate.

Se uită la Iovik printre pleoapele mijite, după care conchise:

— Ştiu cum e să fii singur de tot. Şi te cunosc de multă vreme.

— Bine. Atunci, după ce e totul gata, reluă Iovik, pune la Herşcovici în vitrină un anunţ de vînzare de casă, cu adresă, cu tot tacîmul, ca să ştiu unde găsesc camera de care te-am rugat.

— Şi dacă o să vrea unii să cumpere pe bune?

— N-o să apuce. Lasă că ştiu ce fac, da?

După cîteva zile, Iovik trecu pe la Hanul cu Tei, în felul în care deja îi obişnuise pe cei de pe urmele sale. Văzu afişul din vitrina lui Herşcovici, stătu de vorbă cu Cihovski, apoi cu însuşi Herşcovici, bău cu ei un rom la cafeneaua Covaci, după care o luă pe jos prin oraş, fără scop, parcă. Se învîrti prin Piaţa Unirii, o luă agale pe 11 Iunie, se mai uită la cîteva case, după care luă un taxi cu care se duse în Titan, pînă la staţia de metrou, la doi paşi de casă. Acolo însă coborî la metrou şi se întoarse la Piaţa Unirii de unde luă alt taxi care îl duse pe strada Gruia, cam pe unde Calea Ferentarilor devine Prelungirea Ferentari. Acolo coborî, se uită de jur-împrejur şi apoi o luă în grabă spre strada Ofrandei, plină de bălţi după ultima ploaie, pardosită cu piatră de rîu, cu case din care se ridica un fum care mirosea a căi ferate. Ajuns acolo, se duse la numărul 19, la casa de care îi făcuse rost Cihovski.

Scoase cheile de la Cihovski şi intră în casa necunoscută – o casă vagon, mică şi şuie, cu camere care miroseau a igrasie şi a fum stătut, cu mobilă desperecheată şi veche, cu preşuri pe jos, cu pereţii strîmbi. În camera din capăt, a cărei fereastră dădea spre o grădină plină de bălării şi de copaci coşcoviţi, se afla şevaletul, o masă joasă pe care erau răspîndite tuburile de culori, un set de pensule, un cuţitaş, o chiuvetă şi un telefon extrem de nou, din plastic alb. Lîngă telefon, un bilet:

Stai aici cît vrei tu. Dacă ai nevoie de ceva, sună la...
Polono-ruso-românul de Cihov

În următoarele şase ore, Iovik pictă de zor. Nu făcu decît două variante ale aceluiaşi portret pe care le lăsă la uscat înainte de a se culca, îmbrăcat, pe canapeaua din prima cameră. A doua zi, cînd se trezi, înveli tablourile în hîrtie groasă de împachetat, strînse culorile, pensulele şi cuţitaşul şi lăsă un plic gros lîngă telefon. Apoi, sună la numărul de pe bilet, dar nu făcu altceva decît să-l asculte pe Cihovski, care tot întreba, precum vocea de pe un disc vinyl al cărui ac sărea din nou şi din nou:

— Cine e? Alo? Alo? Cine e?

Iovik închise apoi telefonul şi scrise un bilet.

Vinde-mi casa şi aşteaptă să te sun la fel <u>cum am făcut acum</u>. Procura şi tot ce-ţi mai trebuie se află aci, în acest plic.
Iov

Apoi ieşi şi se puse pe aşteptat în birtul de la colţul străzii. După vreo jumătate de oră, apăru şi Cihovski, grăbit, care se repezi în casă, precum un hultan. Iovik tocmai comanda atunci cea de-a doua bere. Peste cîteva minute, Cihovski ieşi, privind într-o parte şi în alta, după care o luă hotărît spre casa vecină. Bătu la uşă, vorbi ceva cu un bărbat care clătina tot timpul din cap, după care plecă, continuînd să privească într-o parte şi în cealaltă.

Iovik rămase în birt pînă după prînz, dar nici Cihovski şi nici nimeni altcineva nu mai veni. Atunci, o luă pe jos pînă la cea mai apropiată poştă. Puse cele două tablouri într-un colet pe care-l expedie pe propria sa adresă, după care se duse la Gara de Nord şi îşi luă un bilet pînă la Burgas, în Bulgaria.

Oricui îl întreba, Iovik îi spunea că are de gînd să se ducă la Sozopol, dar, bineînţeles că, odată ajuns la Ruse, coborî din tren şi se duse cu ocazia mai întîi la Varna şi după aia la Balcic. Trase la un hotel cam soios, căci pe vremea aceea nu se ducea nici dracu' la Balcic în vilegiatură şi se apucă să frece menta, ba plimbîndu-se încoace şi încolo, ba făcînd plajă lîngă port ba, în final, vrăjind o bulgăroaică ceva mai purie care avea o casă îmbrăcată în iederă, cu vedere la golf, pe strada Zahari Zografi colţ cu Zlatko Petkov, chiar deasupra grădinilor în trepte de lîngă vechea clădire a vămii. La două zile după ce o cunoscuse, se mută la ea şi îşi petrecu cea mai mare parte a

timpului pe terasa umbroasă, înconjurat de iedera crescută precum un zid. Fireşte, pictă.

Iovik avea să se mai ducă la casa aceea de nenumărate ori, dar asta încă nu are importanţă. Cert e că după două săptămîni, Iovik o luă înapoi, tot cu ocazia, şi ajunse la Tutrakan, de unde trecu cu bacul în România, la Oltenița. Ajunse la Bucureşti cu o betonieră MAN şi se duse direct la casa din strada Ofrandei. Cheile de la Cihovski încă se potriveau, aşa că intră, se duse ață la telefon şi formă numărul lăsat de Cihovski.

Îl lăsă pe Cihovski să vorbească de unul singur, exact ca data trecută, şi închise. În treacăt, observă că şevaletul rămăsese în aceeaşi poziţie şi că se umpluse de praf – la fel pătiseră şi pînzele aşezate în colţ, ceea ce, pînă una-alta, era un lucru foarte bun, dar nu suficient. În consecinţă, lăsă lumina aprinsă în cameră, ieşi din casă, se duse la birtul din colţ şi se puse pe aşteptat.

De data asta, Cihovski ajunse în mai puţin de un sfert de oră. Iovik nu dădu nici un semn, iar scena de acum două săptămîni se repetă întocmai, cu Cihovski ieşind mirat, discutînd cu vecinul etc. După ce Cihovski plecă, uimit din cale afară, Iovik părăsi birtul şi se duse în casă. Era frînt de oboseală, aşa că se culcă.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, sună iarăşi la Cihovski, fără să-i vorbească, numai că de astă dată, după ce închise telefonul, rămase să-l aştepte.

— Ce dracu', ai înebunit de tot? îl luă Cihovski în primire de îndată ce-l văzu. Ce naiba crezi tu că faci cu *mine*?

— Mi-ai vîndut casa?

Cihovski se îmbujoră şi dădu un răcnet prelung, repezindu-se la Iovik:

— Nebunule! Numa' io ştiu prin ce-am trecut ca să-ţi vînd şandramaua, futu-te-n cur! Bineînţeles că am vîndut-o! Am vîndut-o şi nici măcar n-a fost nevoie să mă tîrguiesc pentru ea, idiotule, pentru că tipii ăia cărora le-ai *trimis* tu tablouri la tine acasă au cumpărat-o pe loc, cu banii jos, fără să fie nevoie de nici o procură, fir-ar a dracului de casă nenorocită, cu tine cu tot! N-a fost nevoie decît să le dau io v'o treizeci-patruzeci de declaraţii, tîmpitule, că de unde te cunosc, că de ce-ţi vînd casa, că ce fac cu banii tăi şi aşa mai departe...

— Şi tu ce le-ai spus?

— Da' tu de ce mama naibii i-ai făcut portretu' lu' filfizonu' ăla la patru ace? De ce dracu' i-ai făcut două portrete, şi nici măcar pe unul nu l-ai terminat? Ce fel de portrete sînt alea fără de ochi, sau fără de ochi şi fără de gură?

— Cînd te mai întreabă, îi ignoră Iovik întrebarea, spune-i că i-am mai pictat un portret, dimpreună cu *partea lipsă*, numai că partea lipsă nu e lipită încă la locul ei, pe chip... Şi mai spune-i că cel de-al treilea portret e la loc sigur, nu-i treaba lui unde, şi mai zi-i că dacă nu dau nici un semn de viaţă acolo unde se

află portretul, cel care îl are în păstrare (se referea la Veselina, bulgăroaica dintr-o bucată, de la Balcic), cel care are portretul în păstrare, aşadar, o să-i pească partea lipsă acolo unde trebuie, aşa să-i spui!

— Cam aşa ceva i-am şi spus, imbecilule, că măcar la atîta mă duce capul! răcni Cihovski din adîncul rărunchilor. Apoi, coborînd tonul: tu vorbeşti serios?

Iovik scoase dintr-o taşcă două bucăţele mărunte de furnir care, la prima vedere păreau nişte icoane minuscule, pe lemn. I le arătă lui Cihovski, care făcu ochii mari. Iar Iovik:

— Bineînţeles că vorbesc serios. Iar el ştie că vorbesc serios pentru că n-am altă soluţie.

— Ăsta e portretul de care-mi vorbeai? întrebă Cihovski, de parcă ar fi vrut să pună mîna pe el. Îl recunoscu pe domnul cel distins, pictat fără de ochi, şi îi mai recunoscu şi ochii – nişte pete albastre, tăioase, oblice şi prelungi, de parcă ar fi aparţinut unui ins cu sînge amestecat: tătar cu ceva muiere scandinavă.

— Na, poţi să le iei... Arată-i-le! Varianta originală, cu mult mai apropiată de model, e pusă la loc sigur, după cum ţi-am spus. Numai, aveţi grijă, şi tu, şi el, să nu încercaţi să puneţi ochii la locul lor.

Cihovski înghiţi în sec, se uită la cele două bucăţele de lemn care se potriveau perfect apoi, deodată le vîrî în buzunare separate, de parcă i-ar fi fost

teamă să nu-l mîne cine ştie ce demon să le suprapună.

— Ia spune, schimbă Iovik vorba, cînd poţi să-mi dai banii de pe casă? Şi mai spune-mi şi cît trebuie să-ţi las pentru scandal...

Dar Cihovski:

— Iovik... Măi, Iovik... Cum naiba de-ai ajuns tu să faci toate chestiile astea? De ce nu vrei să te înţelegi cu oamenii ăia? Cred că, pînă la urmă, ai putea să dai la pace cu ei...

— Pînă una-alta, făcu Iovik, întristîndu-se brusc, nu ştiu cum aş putea să dau la pace cu *mine*. Hai, dă-mi banii şi spune-le că mai am cîteva portrete puse la loc sigur, nu numai al filfizonului... Mai sînt cîţiva inşi care s-au ţinut după mine în ultima vreme şi i-am pictat şi pe ei, aşa să le zici... Nici nu ştiu cum îi cheamă, pricepi, dar portretele lor sînt puse bine. Nu mai aşteaptă decît să le fie puşi ochii acolo unde le e locul... În schimb, vreau să fiu lăsat în pace. Nu mă interesează ce vor, nu mă interesează banii, nu mă interesează nimic altceva, decît să aflu cum aş putea să pictez în siguranţă pentru... of... pentru toată lumea.

Iovik tăcu. Se uită pe fereastră, ascultîndu-l pe Cihovski cum respiră grăbit, după care adăugă:

— Tu nu înţelegi că am găsit... *calea*, măi Cihovski, măi? Tu nu pricepi că n-am nevoie decît de cîţiva ani ca să fac acele picturi pe care de copil le

simțeam, fără să știu ce căutau în mintea mea? Tu nu pricepi că toate pățaniile astea nu fac altceva decît să mă ducă acolo unde trebuie să ajung eu, Iovik? Cineva sau ceva are cu mine un plan, iar eu trebuie să-l duc la bun sfîrșit – spune-mi că pricepi ce spun eu acum, pentru că, măcar tu, ar trebui să pricepi asta...

— Ia arată-mi ce mai ai în taşca aia, se înduplecă Cihovski.

Dar n-avea curaj să zîmbească încă – nu, nu!

Iovik mai pescui două-trei bucățele de furnir, dimpreună cu ochii lor lipsă, şi i le întinse lui Cihovski.

— Dumnezeule, eşti nebun...

Dar Iovik:

— Şi, fă bine şi arată-le şi asta... Ăsta e un tablou întreg, îi făcu el lui Cihovski cu ochiul, scoțînd din taşcă un rulou pe care îl desfăşură agale pe măsuță.

— Asta ce mai e? Te-ai apucat de scene de război?

— Nu recunoşti locurile?

Cihovski îşi puse ochelarii.

— Ce naiba mai e şi asta? Parcă ar fi corturile de la Universitate... Văd şi nişte scutieri... Da' ce dracu' ai pus să curgă atîta sînge... Şi pe urmă... de ce atîția morți, Iovik... De ce naiba ai făcut *atîția* morți?

— Pentru că atîția o să fie, făcu Iovik, cu glas stins, iar ăştia, numai scutieri nu sînt... Tu, arată-le şi tabloul ăsta, bine? Iar asta e pentru tine, că nu m-ai dat în gît, mai spuse Iovik, scoțînd o ultimă bucată de furnir din taşcă. O flutură prin fața lui Cihovski,

după care o rupse în bucăți, dimpreună cu ochii lipsă. Dădu drumul bucățelelor pe jos și se apucă să le toace cu călcîiele, pînă le făcu țăndări.

— N-ai avut încredere în mine? se posomorîse Cihovski, privindu-și portretul terciuit sub picioarele lui Iovik.

Dar Iovik:

— Tu nu pricepi că nici în mine nu mai am încredere?

Cihovski rîse cam strîmb, privind îndelung la Iovik, apoi scoase un pumn de bani din buzunar și i-l întinse.

— Nu mi-ai zis ce-s' ăștia, făcu el semn spre tabloul cel mare. Dacă nu sînt scutieri, ce mama naibii sînt?

— Las' că te prinzi și singur, zise Iovik.

După cîteva minute se despărțeau pentru a nu se mai vedea niciodată, iar Iovik pătrunse din acea zi în ceea ce el avea să-mi descrie ca fiind *marea imersiune urbană a pictorului*, singurul lucru necesar pentru un pictor, singura condiție pentru a fi sigur că nu-și trădează genetica și instrucția, apostolatul și isihasmul lui, sihăstria maximă în miezul mulțimii de șaitani. Căci, asta trebuie să fie pictorul – un ins preumblîndu-se pe ici, pe colo, necunoscut de nimeni și încercînd să-și uite pînă și numele, fără altă intenție, un ins care nu calcă prin galerii sau muzee,

un ins care doar priveşte de jur-împrejur de parcă n-ar fi decît o oglindă mentală, anulîndu-şi numele, *persona* şi amintirile, mutîndu-se dintr-o parte în alta, împrumutînd cîteva nume şi tot atîtea documente de stare civilă, un ins care nu mai vorbeşte decît cu vînzătorii şi cu funcţionarii de poştă, un ins care cînd şi cînd pleacă la Balcic ca să trăiască un simulacru de viaţă de cuplu, manifestată printr-o bursă reciprocă a secreţiilor, un ins care cu greu se hotărăşte să picteze, ca într-un orgasm khazar amînat din nou şi din nou, un ins care, după ce deversează un torent de tablouri, care pare alcătuit din cuvintele nespuse ale lui Lao Tzî, afla că se pot face imagini şi mai simple, încă şi mai simple, din ce în ce mai simple, aspirînd, aşadar, la linia perfectă, forînd din the *very Everest of his mind* pînă în avenul efemerei sale biochimii, gata să spună, în sfîrşit: *anch'io sonno pittore*...

Aşa. Ei, şi la două-trei zile după ce am aflat această poveste despre Iovik, absolut natural şi previzibil după cum se va vedea, am ajuns să stau faţă în faţă cu el.

5. Coda magna splendens

Bun. Ştiu sigur că în ziua în care l-am cunoscut pe Iovik, ascultam *Bolero*, de Maurice Ravel, varianta dirijată de Daniel Barenboim în 1997, la Waldbühne. Fireşte, muzica era doar un pretext: dl M. tocmai îmi depăna povestea unei farfurii chinezeşti Ding – un exemplar conservat în condiţii excepţionale, din porţelan uşor eburnat, cu margini suflate în aramă. Farfuria fusese descoperită cu numai un an înainte, lîngă Enisala, laolaltă cu o sumedenie de vase chinezeşti din secolul XII, cu obiecte de orfevrărie siriacă, cu cîteva cuţite de Damasc şi cu un carneţel de contabilitate legat în piele. Dl M. considera că ruina din care fuseseră scoase obiectele nu era altceva decît o casă genoveză negustorească ridicată pe dealul calcaros de lîngă Enisala.

Pe cînd dl M. tocmai încerca să-mi argumenteze că localităţile Armucastru (descrisă în *Geografia* lui Idrissi) şi Babadag erau totuna şi că, prin urmare, una dintre ramificaţiile terminale ale Drumului Mătăsii ajungea pe lacul Razelm (căci altfel, cum ar fi ajuns farfuria Ding tocmai la Enisala?), iată că a

sunat telefonul. Dl M. a răspuns, n-a zis decît un *da* apăsat, a mai apucat să scrie ceva pe o bucățică de hîrtie, după care, ușor nedumerit, a pus receptorul în furcă – n-am cum să nu amintesc că telefonul domnului M. era un Western Electric, manufacturat în 1921.

— Știi cine a sunat? m-a întrebat. Chiar Iovik.

— Iovik?!

— Așa s-a prezentat cel cu care am vorbit: Iovik! Uite ce-o să faci. Te duci în strada Zalomit, la numărul ăsta, îmi întinse el bucățica de hîrtie. Cobori la subsol, bați la ușă, și, dacă telefonul ăsta n-a fost o glumă proastă, acolo o să dai peste Iovik.

Era o dimineață plăcută de aprilie – 4 aprilie, ca să fiu mai precis. Iovik locuia într-un bloc vechi de pe Zalomit, colț cu bulevardul Elisabeta, chiar vizavi de Primărie, lîngă intrarea în Cișmigiu. Ca să ajungi la subsol (slavă domnului, era un subsol uscat), trebuia să cobori pe niște scări în spirală, mirosind a clădire interbelică, cu podeaua acoperită de un mozaic tip „pișcot". La capătul scării, o ușă din lemn masiv, cafeniu. Clanța, din bronz înnegrit, era o Kalpana veritabilă de pe la 1930. Funcționa impecabil, chiar dacă nu mai fusese unsă de mult.

Nu mi-a deschis Iovik – în locul lui, o brunetă foarte înaltă, cam prea solidă, cu părul scurt și drept, la vreo 35 de ani, machiată gotic, care mesteca un tutun fin de Lattakia, probabil. Era îmbrăcată în

jeanşi negri şi într-un maiou bărbătesc alb, nu purta sutien deşi ar fi meritat, umbla în picioarele goale şi avea degetele date cu ojă violetă. Era genul ăla de tipă care îngusta pleoapele cînd te vedea pentru prima oară.

— Sînt... – am început eu, dar ea mi-a retezat-o:

— Lasă gura şi intră mai repede.

Am lăsat gura şi am intrat mai repede. Individa o luă înainte (avea un mers extrem de elastic), conducîndu-mă prin tunelurile întortocheate de sub bloc; am trecut pe lîngă nişte butoaie de plastic cu murături fermentate, pe lîngă tot soiul de lăzi şi dulapuri rupte, pe lîngă mormane de ziare şi reviste, am sărit peste nişte conducte de apă şi, în fine, am debuşat într-o încăpere vastă, cu nisip pe jos şi cu geamlîc înalt, deschis la rasul trotuarului, spre Cişmigiu. De afară se auzeau chiotele copiilor care se jucau în parc.

Atunci l-am văzut pe Iovik: se căţărase pe un scaun şi se chiora pe geamlîc.

— Of, primăvara, făcu el, cu oarece tristeţe în glas. Tocmai se opriseră două puştoaice în faţa geamlîcului, fir-ar să fie. Chiloţeii lor...

— În zilele noastre, chiloţeii se numesc tanga, îl corectă bruneta.

Abia atunci mi-am dat seama că, dintr-un colţ se ridica, abia auzit, *Boleroul* lui Ravel. Evident, era varianta dirijată de Barenboim. Iovik îmi zîmbi:

— Îți place?

Am făcut semn că da.

— Cîteodată mă gîndesc, începu el cu glas stins, că toate muzicile compuse vreodată n-au avut decît un singur scop: să-l determine pe Ravel să scrie *Bolero*. După *Bolero*, totul e doar reformulare muzicală. Nu-i aşa, Ida? o întrebă el pe brunetă.

Ea îşi îngustă pleoapele, dar nu răspunse. Iar eu:

— Cum rămîne cu jazzul, atunci? Dar cu rockul?

Iovik pufni în rîs.

— Ai ascultat muzică berberă? Muzică interpretată de tuaregi la *oud*, cu ani de zile înainte ca Ravel să dea peste Ida Rubinstein? Numele de Nureddin Şeic, îți spune ceva?

Am făcut semn că nu. Dar Iovik:

— Hai să-ți arăt ceva.

Mă luă de mînă şi mă duse într-un colț. Dădu la o parte un fel de perdea soioasă şi-mi arătă ceva ce aducea cu un peisaj urban medieval: între nişte munți arizi, cu povîrnişuri de culoare ocru, se ridicau ruinele rupte în bucăți, surpate, fumegînde şi zdrobite ale unui oraş înghesuit. Părea a fi pe undeva prin Orientul Apropiat. Pe ulițele înguste, o mulțime de oameni alergau dintr-o parte în alta, *lipsiți de ochi*, cu brațele ridicate, de parcă ar fi înotat prin aer. Cei mai mulți dintre aceştia se repezeau afară din tîrg, ca un noian de furnici descompuse, de parcă alergătura lor i-ar fi înşurubat în aer *à la manière* de Boccioni.

Lungana se oprise în spatele nostru. Scuipă un ghemotoc de tutun în nisip. Ah, *sigur* era tabac de Lattakia.

— De cîtă vreme îl pictez, Kabylia?

— L-ai început aseară.

— Înseamnă că trebuie să-l cam termin. Ah, nu, pe ea n-o cheamă Kabylia, sesiză Iovik nedumerirea mea. Noi doi avem un contract, iar din contract face parte şi faptul că eu pot să-i dau ce nume poftesc, după cum mi-o cere momentul.

Lungana mîrîi ceva, dar nu scoase o vorbă. Între timp, Iovik aprinse cîteva lămpi, îşi trase scaunul în faţa picturii şi se apucă să-şi pregătească tuburile de culoare şi cîteva lame de lemn.

— Ştiam că ai să vii, zise. Îşi puse ochelarii şi se apropie de pînză. Culese un tub de culoare, aparent la întîmplare, îl strînse între degete şi se apucă să întindă culoarea pe pînză: un carmin lucitor. Îmi spuse: Te-am pictat că o să vii încoace, iar tu ai venit. Fii liniştit însă, că nu ţi-am încheiat chipul – ca de obicei, lăcaşul ochilor a rămas gol. Ca de obicei cînd vorbim de *prieteni*, înţelege-mă.

— Pe Kabylia ai pictat-o vreodată?

Femeia mîrîi din nou.

— N-am îndrăznit, rîse Iovik. Pe Medeea chiar o iubesc, cum era s-o pictez? În plus, ea e cam imprevizibilă, nu-i aşa, valkiria mea?

Bruneta ridică din umeri. Îi scoase limba şi se apropie de el, îmbrăţişîndu-l. Iovik n-o mai băgă în

seamă însă – era preocupat să traseze nişte dungi groase de un argintiu murdar: norii de praf ce se ridicau de sub picioarele goale ale celor ce părăseau în grabă tîrguşorul.

— De unde mă ştii? l-am întrebat.

— Ce contează? Important e că de cînd am aflat ce vrei să faci *din* mine, m-am apucat să te pictez. M-am apucat să te pictez cum, într-o bună zi, vei coborî la mine, în regatul din subsol. Dar, te-am pictat şi în alte ipostaze – nu te speria, nu eşti singurul în situaţia asta. Te asigur însă că în nici un tablou nu ţi-am pictat ochii. Bei o votcă, ceva?

— E cam devreme.

— Aici, în subsol, e totdeauna seară, făcu Iovik, iar lungana se şi ridică de lîngă el. Dispăru în altă încăpere de unde se auzi clinchetul unor pahare.

— Ştii, îmi spuse Iovik în şoaptă, Brunhilde mă spionează în contul unui domn foarte bine îmbrăcat, care îşi spune Ionesco. Ea ştie că eu ştiu că ea mă spionează, iar domnul cel bine îmbrăcat ştie că eu ştiu că ea mă spionează, aşa că alcătuim un *ménage à trois* aproape canonic. Dar, mi-e bine aşa. Ei trag cu ochiul la mine, iar eu primesc, în schimb, tandreţe. Sîntem cu toţii împăcaţi. E bine să-ţi faci compromisurile la timp.

— Oare?

— Sigur! Mie îmi place să mă joc, iar lor le place să creadă că mă controlează. E ca în războiul rece: ne ştim prea bine ca să ne aplicăm lovituri decisive.

Lungana se întoarse. Îi întinse lui Iovik un pahar plin ochi, iar Iovik îl dădu peste cap dintr-o bucată, ruseşte. Ea se apucă să guste din alt pahar. Am remarcat că adusese şi un al treilea pahar – dacă mă răzgîndeam?

— De ce ai vrut să ne vedem?

Iovik pufni în rîs:

— Pentru că orice tablou nepictat e un Eden. Înţelegi chestia asta?

Nu înţelegeam, dar am făcut semn că da.

— Ba nu înţelegi nimic, reluă el, întristîndu-se. Nu *orice* tablou nepictat e un Eden. Doar tablourile pe care doresc să le pictez *cu adevărat* sînt Edenuri, pentru că sînt în stare să pictez şi în scopuri practice. Pragmatice. Aşa am aflat de marea mea putere, numai că n-aveam nevoie de ea.

— Dacă m-ai iubi cu adevărat, se băgă în vorbă lungana, m-ai picta cum ţi-o ucid pe Veselina, grăsana ta de la Balcic.

Iovik se albi la faţă.

— La Balcic nu am scopuri practice: acolo sînt doar Iovik, pictorul a cărui cotă vrea *el* s-o crească, mă arătă el cu degetul. Doar aici, la Bucureşti, sînt Iovik cel subversiv în pictură. Acolo, o am pe Veselina care nu-mi cere nimic. Aici sînt Iovik cu arma la picior, drept pentru care m-am ales cu tine, amazoana mea.

Iar eu:

— Cît de sigur eşti că ai într-adevăr o armă la picior?

Iovik îmi făcu cu ochiul:

— O armă la picior, am, sînt sigur de asta... Numai că nu ştiu cum s-o folosesc totdeauna... Nici eu, nici şeful Djamiliei nu ştim cum de se petrec... *ghinioanele* astea... Poate o să-mi explici tu după ce termin această pictură? După ce-o să înţelegi ce prevesteşte ea?

— Prevesteşte ceva?

Iovik rămase pe gînduri.

— Nu ştiu... Niciodată nu pot fi sigur că pictura chiar prevesteşte *ceva*, sau cît de *mult* prevesteşte... Cînd mă concentrez însă, şi dacă merg pînă la capăt, atunci aproape că-mi iese ceea ce doresc.

— Dacă-i aşa, de ce nu te pictezi pe tine cum îţi dobîndeşti liniştea?

Rămase un pic pe gînduri. Apoi:

— Hm, ar fi o idee, dar nu ştiu în ce constă liniştea. Pe de altă parte, dacă mi-aş dobîndi liniştea, de ce-aş mai picta?

— Pictează-te cum cîştigi la 6 din 49 şi-ţi jur, zău că-ţi jur că nu mai dau telefoane la Ionesco, se ambală bruneta. Dispărem, pricepi? Plecăm de-aci şi nu mai dă nici dracu' de noi!

— N-am nevoie de tine pentru asta. Pot să dispar cînd vreau.

— Ia spune, l-am luat eu atunci, ce înseamnă să mergi pînă la capăt cînd pictezi dorind să obţii ceva?

În loc de răspuns, Iovik se apucă să picteze, nervos: ba cerul de deasupra tîrgului, ba personajele, ba ulițele crăpate, sărind de la una la alta fără noimă, parcă. De fapt, mi-am dat seama după cîteva clipe, Iovik se concentra asupra unui personaj din mulțimea de fugari, asupra căruia tot revenea, din nou și din nou.

— Tu crezi că arta are de-a face și cu subiectele care îi atrag pe ziariști? mă întrebă el, deodată.

— Cred că arta nu are legătură cu subiectele, ci cu metoda, i-am spus.

— Metoda... aha. Înseamnă că și tablourile mele... hm, *practice*, ar putea să fie artă.

— Pînă una-alta, tablourile tale *practice* sînt cele mai căutate. Acum două zile am aflat de la Herșcovici că...

— Lasă-l pe Herșcovici! se înfurie Iovik. Lasă-l! Tu crezi că el e om, cot la cot cu noi? Tu nu vezi că tot ce are legătură cu mine se învîrte în jurul lui Herșcovici? Toată viața lui Iovik se învîrte în jurul lui Herșcovici, la fel cum lucrurile toate care vor muri se învîrt în jurul meu. Atrag moartea de parcă i-aș fi... de parcă i-aș fi... tot căuta el o formulare, de parcă i-aș fi *punct de rouă*!

— Și dacă, de fapt, tu creezi moarte? Dacă tu o proiectezi asupra lucrurilor pe care le pictezi?

— Nici pomeneală. Moartea e gata creată. Eu doar o recunosc, sau o chem, sau o grăbesc, că nici nu știu cum fac cu ea... Singurul lucru pe care l-am învățat,

de cînd cu pătaniile astea, este cum să fac ca să *nu* ucid un model, iar asta, tot la Herşcovici am văzut. Herşcovici, blestematul, trăieşte aici de parcă ar fi manualul meu de întreţinere. Cum mă poticnesc, cum scoate ceva din mînecă, şi-mi arată ce şi cum. Prin el am aflat cum să nu ucid – iar asta o fac nepictînd ochii, după cum ştii. Are nenorocitul de Herşcovici o manga veche de tot, desenată de Hokusai pe hîrtie de orez... Acolo e şi povestea mea. Acolo e povestea pictorului care ucide pictînd. Acolo am văzut că trebuie să te chem *şi* pe tine, acolo am văzut că trebuie să mă las pe mîna Cabiriei, ucigaşa care mă îngrijeşte, acolo am văzut că momentul cel mai cumplit cînd pictezi un portret este cel în care faci ochii. Hokusai nu picta ochii decît dacă privea la tablou indirect, cu ajutorul unei oglinzi.

— Şi-ai încercat trucul cu oglinda?

— Uite, am să-l mai încerc o dată acum, pentru tine, căci în ce mă priveşte, l-am probat.

Îi făcu semn lunganei care dispăru după o perdea. Apăru aproape imediat cu o oglindă, iar Iovik se apucă să traseze ochii personajelor ce alergau, privind în oglindă:

— Aşa! Şi aşa! trasă el ochii cu furie.

Mda. Una, două, trei... Zeci de perechi de ochi îngroziţi. Atît şi nimic mai mult. Ochi alergînd, ochi rătăciţi, ochi holbaţi peste tot pe pînză. Unul dintre personaje încasă însă un tratament special: era un copil căruia Iovik îi pictă ochii cu deosebită migală.

Apoi, deodată se ridică şi acoperi tabloul cu perdeaua cea veche.

— Îl las să se usuce şi mîine ţi-l trimit. Ieşim puţin pe-afară?

Din dimineaţa aceea, am început să ne vedem aproape zi de zi. După o săptămînă, îi vindeam deja primele tablouri. Ciudat însă, Iovik întîrzia să-mi ofere pînza pe care o pictase în faţa mea, deşi mi-o promisese. În fine. Ne plimbam încoace şi încolo, ne întîlneam cu tot soiul de inşi doritori să-i cumpere arta şi, firește, în faţa acestora nu aduceam niciodată în discuţie faptul că anumite modele decedaseră după ce fuseseră pictate – lucrul era cunoscut de toţi cei interesaţi. Moartea era principalul motor al vînzărilor, dar nimeni n-o menţiona şi tot moartea era marele meu cîrlig promoţional pe care nu era necesar să-l amintesc niciodată.

Am aflat atunci că Iovik nu picta decît foarte rar cînd stătea la Bucureşti. El considera că pictează cu *adevărat* la Balcic (pe terasa umbrită de iederă a grăsanei de Veselina) şi asta pentru că, într-o vreme, crezuse că decesele erau provocate de faptul că picta la Bucureşti. Firește, şi-a verificat ipoteza într-un mod extrem de cartezian, constatînd că necazurile generate de tablouri nu ţineau de oraşul în care picta: ochii! ochii erau singurul magnet pentru moarte! Dacă picta *ochi* într-un anumit tablou, atunci, cu mare probabilitate, tabloul avea să atragă victime în trena sa.

— Dar ca să fiu cinstit, îmi mărturisise el într-o seară, pe cînd degustam o Fetească Neagră la „Stejar", pe lîngă liceul Spiru Haret, prefer să pictez la Balcic pentru că acolo nu e Pentesileea să stea cu ochii pe mine...

— Nu mai pricep nimic... Şi-atunci, ce fel de pîndă mai e asta, din moment ce *ei* te scapă din ochi acolo unde pictezi cel mai mult?

— Păi, şi-au dat seama că nu doresc să-i ucid pe cei... hm, pe cei aflaţi în grija lor. Totodată, s-au prins că nu vreau să mă bag nici să-i ucid pe duşmanii celor aflaţi în grija lor. Au remarcat că nu mai pictez mai nimic cu ochi – am respectat un fel de înţelegere nescrisă: ori de cîte ori simt nevoia să pictez şi să pun ochi, o fac la Bucureşti, cu Herakleea de faţă, iar chipurile pe care le pictez nu sînt dintre cele care îi interesează... Îi înţeleg: vor să fie liniştiţi şi se amăgesc de unii singuri că mă supraveghează, aşa că mi-au oferit-o pe Ida, 24 de ore din 24...

— Dar ea... Cum de nu te însoţeşte la Balcic?

— Întreab-o! pufnise Iovik în rîs.

— Iar cei pe care încă îi mai pictezi cu ochi... ce păţesc?

— Ţi-am promis un tablou de-al meu. De ce nu ai răbdare?

Aşa că, am lăsat lucrurile să curgă de la sine. Nu-l grăbeam în nici un fel. Nu-l provocam niciodată. Doar îi vindeam tablourile, îl puneam faţă în faţă cu cli-

enții, vorbeam despre lucruri fără cap şi fără coadă şi tot aşa. Iovik era foarte plăcut – avea un stil cam bizar de a conversa, sărind mereu de la una la alta (după cum şi picta), dar era mereu spumos, iar relația lui contractuală cu bruneta (nu i-am aflat niciodată numele real) părea într-atît de stabilă, încît provoca invidie.

Într-o dimineață, pe cînd ne plimbam pe strada Plantelor, s-a oprit în fața fostei clădiri a sanatoriului Şuțu şi, privind la placa de marmură care amintea că acolo murise Eminescu, mi-a spus, cu glas posomorît:

— Eu cred că nici nu există creație. Doar amesteci lucrurile pe care le vezi în fața ta.

— Ce naiba te-a apucat?

— Nu, nu... aşa e cum îți spun eu. Nu există creație. Există doar idei care contaminează alte idei. Există doar metode diferite, după cum ai spus tu cînd ne-am cunoscut. Iar Iovik nu e decît un fotograf mai deosebit. Sau, un barman, dacă vrei – unul care se pricepe să facă nişte cocktailuri mai ciudate... Unele, ucigătoare chiar...

În ziua aceea nu prea a avut chef de vorbă. La despărțire, mi-a dat întîlnire pentru seara următoare, în Herăstrău, la Exploflora. Voia să-mi arată un copac (un frasin, din cîte am înțeles) care îl obseda de o bună bucată de vreme. După aceea, urma să ne întoarcem în oraş, să stăm de vorbă cu doi inşi de la

Londra, care voiau să achiziționeze toate portretele pictate de Iovik în 1989 – cele care rămăseseră nevîndute, bineînțeles.

În seara următoare însă (era 10 mai), Iovik n-a apărut la întîlnire. M-am repezit pe strada Zalomit. Bruneta mi-a deschis, privindu-mă cu ochi pleoştiți.

— Iar a dispărut, mi-a explicat. Hai înăuntru.

— Cum adică, *iar*?

Dar ea:

— Hai înăuntru, că vrea să te cunoască cineva.

Am urmat-o şi, nu foarte mirat, am dat peste o grămadă de inşi cunoscuți – Herşcovici şi dl M. inclusiv. Mai erau acolo Cihovski, criticul P., fostul director al TFM şi, alături de ei, un domn extrem de bine îmbrăcat. Acesta din urmă era un ins mai degrabă scund, puțin cam durduliu, aducea cu un mongol (numai că avea ochii albaştri) şi afecta gesturile unui gay, dar chestia asta nu mă pusese niciodată în dificultate.

Dl M. făcu prezentările.

— Spune-mi Ionesco, îmi zise insul cel bine îmbrăcat, zîmbind într-un fel anume, semn că făcuse intenționat trimiterea.

— Unde e Iovik? am întrebat.

— La Balcic, la curva de Veselina, făcu lungana, pufnind.

— Draga mea, bănuiam cu toții că situația o să scape de sub control, aşa că încearcă să te abții, făcu

Ionesco. De fapt, o privi el tăios, e greu să pricep cum de reuşeşte Iovik mereu să plece fără ca tu să te prinzi.

— Adică, nu m-am abținut eu, voi vreți să mă faceți să cred că nu sînteți în stare să supravegheați un... un *amărît* de pictor?

— Fondurile, ştii, ridică Ionesco din umeri, făcînd pe încurcatul. Cin' să te creadă cînd justifici o suplimentare de personal turnînd o poveste ca a lui Iovik?

— Şi dacă lui Iovik îi vine să-l picteze la Balcic pe... nu ştiu... pe preşedintele țării, pe Boris Yelțin, pe Papa Ioan Paul....

— Oh, n-avem noi norocul ăsta, zise Ionesco şi-mi făcu cu ochiul. Pe de altă parte, Veselina e o persoană extrem de înțelegătoare. Unde mai pui că-i mult mai eficientă decît amanta lui Iovik *en titre*, deveni Ionesco iarăşi tăios. Nu, referitor la faptul că Iovik ar scăpa de sub control, nici o grijă, domnule! E prins în mrejele noastre... E ca în relația de amor a divinului Pico... *de vinculus vinculorum*, ştiți... Şi informațiile sînt o artă, domnilor! păru Ionesco să se sumețească. Nu doar pictura! Nu doar creşterea cotelor de piață! Dar, spuneți-mi, mi se adresă deodată, parcă vă promisese un tablou...

— Nu mi l-a dat nici pînă azi.

— Ciudat. Realitatea e că Iovik al nostru reuşeşte, cîteodată, să mă scoată din sărite cu imaginația lui.

Găseşte cele mai bizare metode de a-şi duce planurile la bun sfîrşit, iar noi nu-l mirosim decît mult prea tîrziu. Tu nu ştii ce-a făcut cu tabloul acela? se uită Ionesco la brunetă.

Femeia mîrîi. Iar Ionesco:

— Poate că ar fi mai bine s-o aducem pe Veselina aici, cu arme şi bagaje. E mult mai eficientă decît tine, din *toate* punctele de vedere. Barem, puteţi să-mi spuneţi ce reprezenta tabloul? Înţeleg că l-a pictat *cu ochi* cu tot.

M-am apucat să-i descriu tîrguşorul din Orientul Apropiat, cu mulţimile ce se repezeau afară, cu munţii înconjurători etc., dar era evident că descrierea mea nu l-a mulţumit pe Ionesco.

— Tu ce părere ai, Herşcovici?

— Eu zic că cel mai bine ar fi să urmărim ştirile, făcu anticarul. Din cîte ştiu eu, Iovik n-a mai pictat ochi de multă vreme...

— Tocmai... De ce-o fi făcut-o acum?

— Ca să-l impresioneze pe el, zise lungana (Medeea, Pentesileea, Cabiria), arătîndu-mă.

— Aşa cred şi eu, interveni dl M. Poate că vrea doar să-i ridice o minge la fileu ucenicului meu.

— Ar fi în stare să ucidă deliberat pentru asta? întrebă Ionesco.

— Poate că nu el este cel cahre ucide, se băgă şi criticul, dl P., dar noi îi cunoşteam *toată* povestea, aşa că nu prea l-am băgat în seamă. Criticul însă nu se

lăsă: Poate că Iovik doahr vede unde o să fie moahrtea, poate că...

Ionesco făcu un gest de lehamite (ca nouă, tuturor, criticii îi păreau cam lipsiți de sens) și se pregăti de plecare.

— Frumoasa asta a mea, amazoana lui Iovik, o să vină cu dumneavoastră, dacă nu vă e cu supărare, îmi spuse înainte să iasă.

Contrariat, l-am privit pe dl M., dar el îmi făcu semn să las de la mine. Peste luni de zile, după ce vreo patru dintre cei de față aveam să ne îmbogățim, dl M. avea să-mi spună că investiția noastră meritase din plin această măruntă neplăcere.

N-a trecut mai mult de o oră după ce am intrat în casă cînd, cineva a sunat la ușă. Era un aurolac prăpădit cu un colet în mînă. În colet se aflau, bineînțeles, două tablouri de la Iovik – cel pe care mi-l promisese, ca un strigăt al lui Munch multiplicat la puterea o sută, remixat din plin cu o cromatică *à la* Chaïm Soutine,

și un altul, mult mai mărunt, care mă reprezenta pe mine, plimbîndu-mă pe o faleză pe care am recunoscut-o imediat, chit că nu călcasem prin Balcic în viața mea. Bruneta m-a privit lung (abia atunci am băgat de seamă că avea ochi negri, vioi), eu am privit-o pe ea la fel de lung, apoi ea se duse la telefon și, continuînd să mă cîntărească din priviri, îl sună pe Ionesco și se apucă să-i descrie *doar* primul tablou, cel de care știa și Ionesco.

— Eşti de acord să i-l împrumuţi? Doar pînă mîine dimineaţă, îmi transmise bruneta solicitarea şefului ei.

I l-am împrumutat, după cum m-a rugat. După vreo două ore, Ionesco ne-a sunat înapoi şi ne-a sugerat, ca şi Herşcovici, să ne uităm la ştiri – în Iran, la Qayen, ne spuse el, avusese loc în cursul dimineţii un cutremur de 7,2 pe scara Richter. Muriseră peste 200 de oameni, fuseseră distruse cam 15.000 de case, iar efectele se făcuseră simţite pînă la Herat, în Afganistan, unde lumea ieşise pe străzi.

Nici măcar n-am mai deschis televizorul. De fapt, n-am mai apucat s-o fac – lungana se apropiase de mine, pe cît de îmbietor era în stare una ca ea.

— Spune-mi că mîine plecăm la Balcic, spune-mi...

I-am promis că vom pleca, i-am promis şi am făcut cam tot ce vroia ea (pe vremea aceea, îmi scuzam aproape orice ieşire dînd vina pe faptul că eram foarte curios), am făcut tot ce vroia ea, aşadar, simţind cum lucrurile încep să-mi scape de sub control...

În ziua următoare, am plecat la Balcic. Pe atunci, dacă o luai de la Bucureşti prin Călăraşi şi Silistra, apoi pe drumurile secundare care trec prin Tolbuhin şi Dobrici, ajungeai la Balcic mai repede decît la Constanţa. Aşa se face că pe la ora prînzului, am tras la hotelul Lotos, de pe faleză, în apropierea portului, la numai doi paşi de casa Veselinei. Lungana m-a

îndemnat să merg de unul singur la Veselina, dar eu n-am făcut-o: tot privind la tabloul în care Iovik mă pictase la Balcic, mi-am dat seama că el mă *făcuse* undeva pe faleză, aşa că am luat tabloul cu mine şi m-am apucat să caut locul pe care îl pictase.

Locul se afla spre capătul falezei, cu numai o sută de metri înainte de cascada ce cobora din Grădina Botanică. Era destul de cald, dar terasele erau pustii – sezonul nu începuse încă. Un grup de elevi vizita palatul reginei Maria. M-am aşezat pe o bancă şi am aprins o ţigară. M-am uitat la rarii trecători: cîteva nordice schiloade, mute şi palide şi mai multe bulgăroaice mergînd cu treabă, îmbrăcate sărăcăcios, cu pantofi scîlciaţi. Nici unora, nici altora nu le patinau ochii – se uitau fix, în faţă.

La un moment dat, un chelner cam apatic a deschis una dintre terase. S-a aşezat la tejghea şi a început să mă privească fix. Mi-era sete, aşa că m-am dus şi am luat o bere, o chestie locală, pe nume *Camenița*.

N-am apucat să beau mai mult de jumătate de halbă cînd, printre mese se strecură o femeie uriaşă care veni drept la mine. Mă cîntări din cap pînă în picioare şi, surîzînd, îmi pronunţă numele.

Am făcut semn că da, eu eram, iar ea mi-a spus că este Veselina. Apoi, m-a întrebat într-o românească îngrozitor de stricată dacă puteam să merg cu ea. Am plătit berea şi am urmat-o.

Am mers în tăcere pînă la casa ei, o clădire din piatră, văruită cu alb, cocoţată pe străzile din spatele

poştei, chiar deasupra clădirii Vămii – terasa era, într-adevăr, excepţională: înălţată la vreo şase-şapte metri deasupra unei străzi abrupte, era un dreptunghi în care încăpea o masă lungă dimpreună cu scaunele ei, masive. Era la fel de albă ca restul casei, fiind învelită din toate părţile de o iederă deasă în care Veselina tăiase nişte spaţii pătrate, ici-colo, ca să poţi să vezi golful. Mirosea a garoafe sălbatice şi se auzea zumzetul îndepărtat al oraşului liniştit – oh, era după-amiaza perfectă.

— Aşteaptă pucin, îmi zîmbi Veselina. Dădu să plece, după care, deodată se întoarse, rîzînd: A venit femeie din Bucureşti pentru Iovik?

Am făcut semn că da, iar Veselina izbucni într-un hohot de rîs sănătos:

— Aşa zis la mine Ionescătă.

Apoi, plecă. Nu trecu mult şi, sub terasă se auzi zgomotul aproape surd al unei maşini – *puff*: motorul se opri. Cineva coborî din maşină, făcu patrucinci paşi şi intră în casă. Am auzit glasul voios al Veselinei numai că, tonurile zglobii se şterseră brusc, cam în felul opus bocitoarelor care, de la jelania cea mai adîncă, deodată schimbă registrul pentru o conversaţie funcţională.

Mda – aşa, deodată, a devenit Veselina tristă. Celălalt glas încerca s-o potolească, dar fără sorţi de izbîndă. Apoi, femeia tăcu. Peste cîteva clipe, pe terasă îşi făcu apariţia însuşi Ionesco. Îmi dădu bună ziua şi, tocmai ne pregăteam să ne lansăm în

schimbul de replici ce pregătea o conversație serioasă cînd, se auzi un ciocănit la ușă.

— Trebuie să avem răbdare, îmi spuse Ionesco. Cred că o să ne strîngem destul de mulți. Între timp, făcu el, oftînd, uită-te cu atenție la tabloul pe care ți l-a făcut cadou Iovik.

L-a scos dintr-o taşcă şi mi l-a întins. Am dat să-l privesc doar în treacăt, dar, imaginea care mi se înfățișă în fața ochilor mă luă complet pe nepregătite: aproape că nu mai aducea cu pînza văzută în subsolul din Zalomit şi cu ceea ce văzusem cu numai o seară înainte. Văzută în lumina după-amiezii din Balcic, pînza părea să te orbească cu tonurile ei sîngerii şi, pentru o clipă, chiar m-am temut că toate personajele pictate acolo aveau să se reverse şi s-o ia la fugă, nebuneşte, pe terasa Veselinei.

Din larg se auzi atunci sirena gravă a unui cargou. Am tresărit. Un damf discret de iod marin îmi năpădi nările.

— Bună, se auzi în clipa aceea glasul domnului M.

Îl însoțea Herşcovici. Se aşezară şi ei, la masă şi, privindu-se unii pe alții, scoaseră, fiecare, cîte un tablouaş. Ionesco făcu la fel, iar eu l-am imitat, scoțînd tabloul cu mine pe faleza din Balcic. Am pus cele patru tablouri pe masă, în jurul picturii care înfățişa cutremurul din Qayen, Iran, şi le-am privit, pe rînd: eu eram tot pe faleză, Ionesco apărea coborînd din maşină în fața casei Veselinei, iar dl M. şi

cu Herşcovici erau pictaţi împreună, bătînd la uşa din spatele casei.

— Spuneai că ţi-a lăsat şi ţie un tablou, strigă Ionesco spre Veselina.

Veselina îl aprobă, bulgăreşte, ceea ce ne cam puse în încurcătură. Oricum, pe moment, nu ne arătă tabloul ei.

— Iovik spus la mine: dupe ce ei înţelegute, ne explică ea.

— Ce să înţelegem?

— Tablou, întinse ea degetul spre masă. Voi înţelegute toate tablou, apoi eu arăt.

Ne uitarăm unii la alţii. Iar Ionesco:

— Păi, eu zic că le-am înţeles. Iată-ne pe toţi aici, aşa cum a dorit el.

— Încă nu înţeles, făcu Veselina, Priviţi bine toate tablou. Da' priviţi bine, bine, bine. Ele au lucru ascuns.

Ne-am chiorît în tablouri, ce să facem. A trecut mai bine de un minut pînă ce am remarcat că în toate cele patru tablouri, undeva în fundal, aproape de nebăgat în seamă, se afla acelaşi copil, abia trasat din cîteva tuşe. Am dat o exclamaţie şi mi-am aruncat ochii pe tabloul cel mare, căutînd copilul prin mulţimea ce alerga, disperată, să fugă de cutremur.

Nu mi-a luat mult să-l găsesc, rătăcit printre femei pe jumătate dezbrăcate, acoperit de mulţimea unor bătrîni şontorogi cu ochii holbaţi, aproape călcat în picioare de sumedenie de bărbaţi cu gurile căscate.

— Uite-l şi aici, l-am arătat celorlalţi.

S-au aplecat cu toţii asupra tabloului din mijloc.

— Aha, făcu Herşcovici şi se trase înapoi.

Înţepeni în scaun. Ochii i se umeziră, iar bărbia începu să-i tremure.

— Eu îl cunosc pe Iovik de mic copil, ne spuse el după cîteva clipe. Băieţelul ăsta care apare în toate tablourile... e chiar el. N-am cum să vă dovedesc asta *acum*, dar la Bucureşti am nişte poze de-ale lui, din copilărie. Am fost prieten tare bun cu bunică-său, dumnezeu să-l ierte, lansă Herşcovici, bizar, el fiind un evreu practicant, altminteri.

— Eşti sigur? se interesă Ionesco. Eşti sigur că ăsta e *chiar* Iovik?

Herşcovici aprobă.

Reflex, privirăm cu toţii la ochii băieţelului – oh, da: erau acolo, parcă mai bine trasaţi decît în oricare realitate.

— Şi Iovik? se întoarse Ionesco spre Veselina. Ne-a chemat aici, înţeleg, dar el unde e?

— Iovik plecat. De tot plecat, spuse Veselina, strîngînd buzele. A venit un om cu barca de mare şi luat la el aseară, din port. Iovik spune că tu arătat la el, se uită ea la mine cu înţeles, că tu arătat la el om venit aseară. Om cumpărat tablou la Bucureşti, iar în tablou om venea cu barca la Balcic.

— Iovik n-a vîndut nici un tablou din ăsta cît a fost cu mine, m-am apărat eu.

— Voi nu înțeles nici ce vede Iovik, nici cum umblă Iovik, se uită Veselina de la unul la altul. Nu înțeles nici cum vorbește Iovik.

Abia atunci ne arătă și ea ceea ce noi ne închipuiserăm că trebuia să fie un alt tablou semnat de Iovik, numai că nu era deloc un tablou. Era un colaj din hîrtie, pînză roasă de sac și bucăți de dantelă, care îl reprezenta pe însuși Iovik, stînd așezat pe un scaun, pictînd – Veselina ni-l oferi cu un gest într-atît de precaut încît, inițial, am crezut că își bătea joc de noi. N-am comentat nicicum însă și ne-am apucat să ne dăm cu presupusul, încercînd să ne dăm seama ce anume picta, comparînd obiectele abia schițate din fața lui Iovik cel pictat, cu imaginea mai mult decît diafană care se vedea pe șevalet. Din păcate însă, acel blestemat de colaj era într-atît de fragil, încît aproape că se dezurzea sub atingerea noastră.

— Atenți! ne strigă Veselina. Atenți, că rupt iute.

Ionesco, trecut prin ciur și dîrmon, reacționă cu profesionalism: cît ai zice pește, scoase din buzunar un aparat de fotografiat digital și trase cîteva poze lucrării, după care iarăși ne apucarăm să examinăm colajul care părea să se dezintegreze chiar sub ochii noștri.

Ne-am răsucit în jurul lui și l-am tot privit în fel și chip pînă cînd dl M. își drese glasul deodată, spunîndu-ne:

— Am înțeles, așa că am să plec de aici chiar acum. Vii? se uită el la mine.

Am mai aruncat o privire colajului, dar dl M. a clătinat din cap.

— N-o să te ajute nicicînd, cu nimic. Nici pe tine, nici pe nimeni altcineva, în afara lui Iovik însuși. Iar cota lui de pictor n-o să fie influențată de lucrarea aceasta. Te mai întreb o dată: vii?

Nu m-am putut împiedica să nu mai arunc o privire colajului – și-atunci, totul a devenit limpede.

— E simetric, domnilor. Simetric și respectînd o evoluție rațională, nepermis de carteziană pentru un pictor, am simțit nevoia să-i iau peste picior pe Herșcovici și pe Ionesco. În timp, o să pricepeți, sînt sigur.

Și, spunînd aceasta, am coborît împreună cu dl M. la hotelul Lotos, de unde am luat-o pe bruneta care fusese pînă mai acum 48 de ore femeia dată la schimb lui Iovik. Am ieșit pe faleză și ne-am dus la un restaurant, unde am vorbit despre absolut orice și am închinat multe, foarte multe pahare, în cinstea lui Iovik care, în ultimele sale lucrări, jucase totul pe o carte.

Absolut totul.

Și, firește că de atunci, nimeni n-a mai auzit de el vreodată. Dacă a avut noroc însă și dacă prevestirea pe care și-a dorit-o în ultimele lucrări a ajuns să se împlinească, probabil că a citit și el această poveste,

bucurîndu-se, totodată, de marea bogăție pe care o dobîndim noi în numele lui. Şi, dacă într-adevăr citeşte acest text, să caşte bine ochii şi să fie sigur că rudele lui, puține cîte sînt, primesc de la mine un tain lunar, mai mult decît convenabil.

Şi mai sper că din el n-a murit decît acea parte pe care el însuşi a dorit s-o ucidă.

NOTĂ BIO-BIBLIOGRAFICĂ

Sebastian A. Corn este pseudonimul literar al medicului Florin Chirculescu, specialist în chirurgie toracică. Născut în 1960, a debutat în 1993 în *Jurnalul SF*. Povestirile publicate ulterior în periodice şi antologii i-au adus aproape 40 de premii şi menţiuni la diverse concursuri de literatură de profil. Între cele mai importante distincţii se cuvin a fi amintite Premiul Eurocon pentru debut (1995) şi Marele Premiu al editurii Nemira în 1997, pentru romanul *Să mă tai cu tăişul bisturiului tău, scrise Josephine* (roman publicat un an mai tîrziu). Debutul în volum s-a produs în 1995, cu romanul *2484. Quirinal Ave.* (Nemira). A mai publicat, sub acelaşi pseudonim, romanele *Cel mai înalt turn din Baabylon* (Nemira, 2001), *Imperiul Marelui Graal* (Diasfera, 2005), *Vindecătorul* (Cartea Românească, 2008), *Adrenergic!* (Millennium, 2009), *Ne vom întoarce la Muribecca* (Nemira, 2014). Alte trei romane au fost

publicate sub diverse pseudonime. A fost redactor-şef al revistei *Nautilus* şi a editat una dintre antologiile bilingve publicate de Nemira (ediția din 1996).

MILLENNIUM NOVELLA

SERIE COORDONATĂ DE HORIA NICOLA URSU

De cînd am aflat ce vrei să faci *din* mine, m-am apucat să te pictez. M-am apucat să te pictez cum, într-o bună zi, vei coborî la mine, în regatul din subsol. Dar, te-am pictat şi în alte ipostaze; nu te speria, nu eşti singurul în situaţia asta. Te asigur, însă, că în nici un tablou nu ţi-am pictat ochii.

ÎN ACEEAŞI SERIE AU APĂRUT:

SEBASTIAN A. CORN • **ADRENERGIC!**
KELLEY ESKRIDGE • **UN SPAŢIU PERICULOS**
IOANA VIŞAN • **INSTINCTE UMANE**
MICHAEL K. IWOLEIT • **MOLOH**
H.P. LOVECRAFT • **ÎN MUNŢII NEBUNIEI**

Ilustraţia copertei:
AKSELI GALLEN-KALLELA

MILLENNIUMBOOKS.RO
ISBN 978-606-8113-99-9

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

[redacted]

CN Pluto (București)

2025